

CATORZE ANYS D'AJUTS DE L'ICAA. Subvencions a la producció de cinema

CARLES JOSÉ I SOLSONA / JUNY 2021

RESUM DE L'ESTUDI

- *El present treball analitza la tipologia de les subvencions a la indústria cinematogràfica espanyola atorgades per l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales) en el període 2007-2020, tot detallant els trets més destacats de les diferents modalitats i quantificant l'impacte econòmic de cadascuna de les línies d'ajuda.*
- *Prèviament a aquesta tasca, el text exposa les raons que en recolzen la concessió, alhora que contesta els tòpics més usuals que s'han etzibat contra aquests ajuts públics. El cinema és la manifestació cultural d'un poble i la cultura no pot ser fèrriment sotmesa a les lleis del mercat. El cinema de cada cultura ha de disposar de les condicions idònies per ser realitzat i difós amb fluïditat. D'altra banda, el proteccionisme industrial ha d'afermançar, amb la sembrada de llavors dineràries, el desenvolupament i la filmació de títols i, al capdavall, impulsar la creixença i l'enfortiment d'un sector que genera riquesa i llocs de treball.*
- *Des dels partits polítics fins a l'activitat econòmica, el diner públic dona suport a un populós estol de sectors, dins dels quals els ajuts al cinema tenen un pes ben modest quan els acarem a les xifres que subministra la Base de Dades Nacional de Subvencions. Les dades més recents sobre el cinema europeu revelen que el 26% del pressupost dels films de ficció recolzats es cobreix mitjançant ajuts públics directes, un percentatge que encaixa sense estridències amb càlculs precedents realitzats tant per a la filmografia catalana com en relació al catàleg espanyol de llargmetratges. Ben allunyats estan aquests pesos específics de les quotes aclaparadores que li atribueixen veus decididament poc informades.*

- *El malbaratament de recursos és una altra etiqueta que es penja a l'esquena de les subvencions al cinema. Cal tenir present que les subvencions, en termes mitjans, abasten el quart de la part espanyola del cost de la pel·lícula. Això implica que cada euro de diner públic esmerçat en un llargmetratge n'activa tres d'inversió privada, amb l'afegitó de la injecció dinerària procedent dels socis forans. D'aquesta voluminosa inversió, generadora d'activitat econòmica i de creació de llocs de treball, se'n deriva un puixant corrent d'ingressos que desemboca a les arques públiques: IRPF dels equips tècnics i artístics, quotes dels treballadors autònoms, quotes de la Seguretat Social, impost de societat de les productores, impostos sobre el valor afegit tant de les nombroses factures emanades de l'elaboració de les pel·lícules com de les entrades despatxades en la seva carrera comercial a les sales d'exhibició.*
- *L'estudi passa revista a les característiques de les diverses menes d'ajut de l'ICAA, tot explicant-ne les modificacions experimentades en el decurs del període estudiat. Des de les conseqüències de la primera llei de cinema, de l'any 2001, fins a les seqüeles de la seva hereva en el 2007, el text ressegueix els trets essencials dels Reial Decrets i de les Ordres que les desplegaren (tot facilitant-ne sempre a les notes explicatives tant la referència de la disposició com la seva adreça de captura a Internet). En aquest recorregut es para especial atenció tant al canvi de model esdevingut l'any 2015 com al nou sistema inaugurat en el 2020 consistent a extraure de l'ordre general les disposicions referides a un ajut concret i dedicar a aquella subvenció unes extenses bases reguladores.*
- *En aquest itinerari es visiten els diversos tipus d'ajut: creació de guions i desenvolupament de projectes; finançament de pel·lícules (minoració dels interessos dels préstecs); conservació del patrimoni filmic; participació de llargmetratges espanyols a festivals i a premis de prestigi; distribució de films espanyols, comunitaris i iberoamericans; i ajudes a la producció. A aquest darrer grup es dedica un bon segment del treball, atesa la seva transcendència quantitativa, però també per causa del canvi qualitatiu que generaren en la normativa. El vell sistema de subvencions anticipades era un mecanisme de gairebé "tot o res" que afilà alguns tripijocs reprovables i que a més provocà incertesa a l'hora de demanar a les entitats financeres avançaments crediticis d'uns hipotètics ajuts que a més eren de magnitud dinerària ignota. El sistema es transmutà en un sistema d'ajuts a priori basats en criteris objectius.*
- *El treball recull l'impacte econòmic de les subvencions de l'ICAA a la indústria cinematogràfica espanyola, que es resumeix en la injecció durant el període analitzat de 889.381.908,24 euros a les venes del sector. Les nou desenes parts de la xifra foren abocades als ajuts a la producció i, dins del bloc, ressurten les ajudes a l'amortització (avui transmutades en ajudes generals per a la producció de llargmetratges sobre projecte) que*

han rebut els tres quarts del volum dinerari atorgat. També s'ofereixen les dades anuals del total de peticions fetes, del volum d'expedients aprovats, del nombre de projectes ajudats i de la quantitat d'empreses beneficiàries de subvenció.

Tan bon punt com una empresa de producció cinematogràfica decideix d'escometre un projecte, ha de plantejar-se un pla de finançament que li permeti d'assolir-ne la bona fi alhora que li cal elaborar un curós esquema d'amortització que li asseguri plenament la rendibilitat econòmica de l'operació. Les aportacions dineràries emanades de l'àmbit intern de les companyies, tot combinant els recursos propis amb la capacitat d'endeutament, s'aboquen a un corrent monetari en el qual es podran anar incorporant —amb diferent nombre i tipus d'ingredients participants i divers grau d'incidència en el conjunt— les aportacions dels coproductors nacionals o forans, l'adquisició televisiva dels drets d'antena i, en fases més avançades, els ingressos procedents de les projeccions a les sales d'exhibició, de les vendes de CD's del film, de la seva difusió a cinemes d'altres països i de la col·locació del producte a les variades modalitats de visionat de l'obra que ofereix l'extens catàleg de prestadors de serveis de comunicació audiovisual. A aquestes opcions cal afegir, quan se n'acompleixen les condicions i s'excel·leix en la selecció acomplida pel procediment de concurrència competitiva, l'accés a les subvencions que, des de qualsevol dimensió territorial (supranacional, estatal, autonòmica o local), pugui atorgar el sector públic a la indústria de producció cinematogràfica.

Les subvencions, d'acord amb la definició que en fa la llei [1], són les disposicions dineràries realitzades a favor de persones públiques o privades que compleixin els tres requisits que tot sigui s'exposen. En primer lloc, el lliurament de l'ajut s'efectua sense contraprestació directa per part dels beneficiaris; en segon terme, l'ajut està vinculat a l'assoliment d'un objectiu específic, a l'execució d'un projecte, a la realització d'una activitat concreta, a l'adopció d'un comportament singular o bé a la concurrència d'una situació específica. Finalment, el projecte, l'acció, la conducta o la situació que resulti finançada ha de tenir com a destinació el foment d'una activitat d'utilitat pública, d'interès social o de promoció d'una finalitat pública.

El tercet d'exigències es present en les modalitats d'ajut que el present treball recull i que enllacen amb els mots inaugurals del preàmbul de la llei de cinema actualment en vigor [2]: "La actividad cinematográfica y audiovisual conforma un sector estratégico de nuestra cultura y de nuestra economía. Como manifestación artística y expresión creativa, es un elemento básico de la entidad cultural de un país. Su contribución al avance tecnológico, al desarrollo económico y a la creación de empleo, junto a su aportación al mantenimiento de la diversidad cultural, son elementos suficientes para que el Estado establezca las medidas necesarias para su fomento y promoción". Ja des de les seves primeres paraules la disposició deixa ben palès que el foment a la

cinematografia espanyola brolla de la conjunció de dues arrels, una de les quals s'endinsa en les terres de la diversitat cultural, mentre que l'altra recorre els aspectes industrials del sector.

Amb aquesta exposició de motius la llei incorporava la confluència de factors que ja havia estat acceptada i decididament recolzada per la Unió Europea [3]. Tocant a aquest assumpte, a *Las fuentes de financiación y la competitividad del cine español* [4] Jéssica Izquierdo Castillo recollia la doble base de justificació de les ajudes al sector, on indicava que "la motivación proteccionista de las medidas europeas se encuentra en la concepción del sector audiovisual como generador cultural, al mismo tiempo que intenta fortalecer e incrementar una cuota de mercado frágil debido principalmente al dominio ejercido por las películas y empresas de origen norteamericano". El cinema és la manifestació cultural d'un poble i la cultura no pot ser fèrriament sotmesa a les lleis del mercat, de manera que cal assegurar que el cinema de cada cultura disposi de les condicions idònies per ser realitzat amb fluïditat i per difondre sense entrebancs els productes que hagi engendrat. D'altra banda, el proteccionisme industrial ha d'afermançar, amb la sembrada de llavors dineràries, el desenvolupament i la filmació de títols i, al capdavall, impulsar la creixença i l'enfortiment d'un sector que genera riquesa i llocs de treball. No s'ha d'oblidar que el mercat espanyol s'ha d'enfrontar a la competència del cinema estatunidenc, que en domina una altíssima quota. I també cal recordar el fet que, històricament, Espanya ha regalat l'idioma a les pel·lícules estrangeres, tot desproveint els films propis d'aquest important avantatge diferencial.

Ben sovint en els mitjans de comunicació apareixen opinions de populisme graponer que, per motius interessats o senzillament per causa de la seva absoluta desconexió de l'assumpte, acusen la indústria cinematogràfica espanyola de ser un sector subvencionat en altíssima mesura on una patuleia de besunyes malda a expenses de l'erari públic. Quant a aquestes afirmacions excretades amb matusseria, esdevé sobrer deixar constància del fet que les subvencions irriguen una vasta extensió de territoris que van des dels partits polítics fins a un molsut pomell de sectors industrials (automòbil, mineria, alimentació, energia, construcció, ...), tot passant pel catàleg de productes agrícoles o ramaders que són destinataris de suport dinerari per part del sector públic.

Dins de les diverses modalitats d'ajut públic, les subvencions gaudeixen d'un paper preeminent. Segons el darrer document de la CNMC (Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia) publicat fa mig any [5], en el 2018 a Espanya les subvencions representaren el 67,74% dels ajuts públics mentre que a la Unió Europea la proporció es deturà en el 61,25%; aquest varietat d'ajut fou seguida a molta distància per les exempcions fiscals (respectivament, 27,94% i 31,92% del total). Si eixemplem l'anàlisi a la dècada 2009-2018, la incidència mitjana espanyola de les subvencions es col·locà en el 64,31%, mentre que el pes europeu se situà en el 57,60% de l'ajut públic total.

D'acord amb els càlculs que establí l'AIReF (Autoridad Independiente de Responsabilidad Fiscal) en funció de les informacions subministrades per la BDNS (Base de Datos Nacional de Subvenciones), el volum de les concessions de subvencions corresponents a l'exercici 2017 ascendí a 14.300 milions d'euros [6]; davant d'aquesta magnitud, les xifres dedicades a la producció cinematogràfica que es consignaran més endavant es revelen com un modest rajolí dins d'un corrent impetuós. L'anàlisi que efectuaren Francisco Coll Morales i José Francisco López a *Subvenciones: el gasto invisible* detectà la forta creixença en el volum global de les subvencions en el transcurs d'un quart de segle [7]. Xifraren un ritme d'ascensió que triplicava les dades de partença; cal advertir, però, d'acord amb el recull històric fet en el web *Estado limitado* [8], que aquest multiplicador ja s'havia assolit a l'etapa 2007-2008. Aleshores l'embranchada de la desfermada crisi financera contaminà l'economia real i deturà l'escalada precedent, tot inaugurant uns exercicis que majoritàriament fluctuaren entre la voraç retallada i l'inseguer manteniment.

En davallar des de la visió general de l'assumpte fins a la seva específica parcel·la de les subvencions atorgades a la indústria de la producció cinematogràfica, convé fer esvaïr des del primer moment la rastellera de badomeries que pretenen fer creure que tot el cinema està intensament subvencionat. En auxili d'aquesta comesa vénen a tomb els anuaris de l'European Audiovisual Observatory sobre les tendències claus en els territoris que examina. En els tres darrers exercicis l'entitat ha subministrat els pesos específics dels diferents components del finançament de les pel·lícules europees. El volum d'enguany [9] proporciona la informació referent a 2018 i ens assabenta que el 26% del pressupost dels films de ficció recolzats es cobreix mitjançant ajuts públics directes. Les altres fonts que la segueixen en importància són els operadors televisius (21%), els recursos de les societats productores (17%), les vendes anticipades (15%) i els incentius a la producció (15%). La proporció del 26% és prou estable en el trienni; el mateix percentatge resultà dels càlculs fets amb els llargmetratges del 2017 i es col·locà en el 29% en el 2016. L'estudi adverteix que aquesta quota de participació varia significativament segons la dimensió del mercat nacional del país productor de les obres. La proporció recula a una mitjana del 20% en els grans mercats (entre els quals figura Espanya) i s'enfila fins al 43% en els mitjans, tot pujant nous graons en els petits, de manera que la proporció que hi regna és el 54%.

L'informe de l'Observatori no facilita el retaule dels percentatges d'ajut públic que s'encarreren al finançament de llargmetratges cinematogràfics a cadascun dels països de la Unió Europea. Per fortuna i tocant al cas espanyol resulten ben utiloses les aportacions sobre la matèria que Ferran Tomàs i Olalla realitzà en el transcurs d'una taula rodona [10] sobre les polítiques de foment de l'audiovisual. Tot comparant la inversió de les empreses espanyoles en les seves produccions amb les dades de l'any 2005 de la dotació del fons de protecció a la cinematografia, la cobertura s'escampava sobre el 23 o 24% de la inversió espanyola en els seus llargmetratges cinematogràfics, un percentatge que no desentona gens de les quotes derivades dels càlculs de l'Observatori. En addicionar-hi els ajuts autonòmics, el càlculs de Ferran Tomàs s'enlairaven fins al 28%, tot fent l'advertiment que les operacions incloïen els ajuts a les diferents branques del cinema.

En esbardissar el terreny i aïllar-ne els ajuts a la producció, la seva estimació quedà fixada en el 22% de l'aportació espanyola al cost dels films del país.

Enfront l'elevat risc que aquestes dades, circumscrites a un solitari exercici, no puguin ser representatives del veritable grau de participació de les subvencions en el finançament del cinema espanyol, cal endinsar-se en un interval temporal força més extens que garanteixi certa solidesa al caràcter estructural dels percentatges obtinguts. Vaig escometre aquesta tasca per primera vegada en el llibre *Una dècada de producció cinematogràfica a Catalunya (2002-2011)* [11], on la investigació abastà el parell de lustres que es consigna en el títol. La posterior visita l'assumpte, realitzat dins de l'estudi *Finançament de la producció cinematogràfica a Catalunya (2002-2013)* [12] i amb l'afegitó de dos anys al marc temporal examinat, subministrà les dades que seran reproduïdes tot seguit.

Aquell treball, en les diferents facetes que tractà, establí sempre la comparança entre les pel·lícules amb producció catalana total o parcial i els films espanyols en el seu conjunt. L'aplec dels imports de les subvencions sobre projecte i dels ajuts a l'amortització atorgats a les pel·lícules espanyoles que foren qualificades en el període es comparà, en primer lloc, amb el volum d'inversió que implicà aquesta producció cinematogràfica. L'acarament revelà un pes de les subvencions situat en el 13,49%, un percentatge que s'encongia fins a l'11,71% quan es contemplava la totalitat del catàleg espanyol. Puix que aquests càlculs tenien com a referència el cost total dels llargmetratges, raons d'equanimitat exigien fer-ne la correcció mitjançant la comparança entre l'import total de les subvencions i la inversió total injectada per les productores espanyoles, tot exclouent per tant del denominador la contribució a les coproduccions internacionals feta per les firmes estrangeres. Amb aquesta esmena el pes de l'ajut estatal es col·locava en el 19,13% pel que fa als films catalans i en el 16,83% en el conjunt de la filmografia espanyola dels dos sexennis. Per gèneres, aquests percentatges s'enlairaven un xic en el cas de les obres de ficció, mentre reculaven en documentals i, ben particularment, en obres d'animació.

Els càlculs que acaben de ser explicitats comparen la suma de diners que l'Administració de l'Estat aboca en la producció de llargmetratges amb la totalitat de títols de llarga durada qualificats anualment. Puix que no pas totes els pel·lícules accedeixen a les subvencions, esdevindrà interessant l'escatiment del nivell d'incidència que aquests ajuts exerceixen sobre l'específic col·lectiu de les pel·lícules que els reben. En els tres quadriennis que aquell estudi recorregué hom s'adona que el 62,28% del cens català de films de llarga durada qualificats en el període (459 sobre 737) rebé ajut ministerial, ara anticipat, adés a posteriori. El percentatge equivalent a Espanya fou el 56,57% (1.136 títols del catàleg de 2.008 llargmetratges cinematogràfics qualificats en el període). Ben probablement, en els anys successors d'aquests càlculs, els corresponents percentatges deuen haver estat sotmesos a arronsament, fruit de la combinació de les restriccions en la despesa pública afillades per la crisi amb l'acceleració experimentada en el nombre de

pel·lícules qualificades (mitjana de 245 títols anuals en el septenni 2014-2020 enfront 167 en l'examinada etapa dels sis biennis anteriors). A banda del volum, haurà afectat la composició del catàleg, car les obres de ficció, decisives en la captació de subvencions, han reulat de forma vistosa, tot passant d'abastar el 68,23% del cens a representar-ne el 49,42%. El seu retrocés ha tingut com a contrapès la grimpada dels documentals (del 27,99% al 48,78% del nombre de títols qualificats), un ascens veritablement espectacular, però ben entenebrit per la deplorable quota de pel·lícules no estrenades i pels esquifits ingressos d'un gran nombre dels títols d'aquest gènere que han accedit a la gran pantalla.

Des de la quantitat de pel·lícules ajudades retornem a les magnituds dineràries de les subvencions i a la seva significació tocant a l'impacte causat en els llargmetratges beneficiaris. Els càlculs derivats d'aquesta comparança revelen que, en el transcurs del sextet de biennis 2002-2013, els títols produïts per Catalunya, de forma absoluta o amb intervenció parcial, que reberen subvencions sobre projecte o ajuts a l'amortització tingueren solucionat el 25,11% del seu cost intern. La xifra es revela en plena sintonia amb la mitjana espanyola, que fou el 23,94%, i també connecta sense cap mena de grinyol amb els estàndards oferts per l'observatori europeu [13]. Tal com es comentava en l'informe que va generar les dades que aquí s'han reproduït, aquests nivells són "uns percentatges no pas desnerits, però decididament allunyats de les tremebundes afirmacions sobre el finançament del cinema català —o de la producció fílmica espanyola— per part dels ajuts públics que etziben a la babalà tertulians tan desvergonyits com indocumentats, compulsius remitents de barroeres missives als diaris o periodistes, corpresos per la galvana, que s'estimen més el recurs al típic tòpic demagògic o al titular estrabul·lat i polèmic que no pas la tasca silenciosa de comprovar acuradament el grau de certesa que contenen les seves afirmacions" [14].

Havent exposat els arguments orientats a refusar les acusacions d'universalitat i de pes abassegador de les subvencions, resta encara efectuar l'esforç orientat a extirpar les etiquetes. És innegable que, al llarg dels anys, es pot trobar un feix d'exemples (sobretot amb les subvencions anticipades, que en bona part es fonamenten en previsions i no pas en fets consumats) de rotund desencert en les concessions. No entrarà, però, aquest treball en l'anàlisi individualitzada de subvencions, que ja ha estat objecte d'atenció en d'altres acostaments al tema [15], atès que s'opta per una visió global de l'assumpte. Des d'aquesta perspectiva, cal recordar que en les pel·lícules recolzades, tal com s'ha explicat, les subvencions en termes mitjans abasten el quart de la part espanyola del cost de la pel·lícula. Això implica que cada euro de diner públic esmerçat en un llargmetratge n'activa tres d'inversió privada, amb l'afegit de la injecció dinerària procedent de les empreses estrangeres que intervenen en les coproduccions internacionals destinatàries de subvenció.

D'aquesta voluminosa inversió, generadora d'activitat econòmica i de creació de llocs de treball, se'n deriva un puixant corrent d'ingressos que desemboca a les arques públiques: IRPF dels equips

tècnics i artístics, quotes dels treballadors autònoms, quotes de la Seguretat Social, impost de societat de les productores, impostos sobre el valor afegit tant de les nombroses factures emanades de l'elaboració de les pel·lícules com de les entrades despatxades en la seva carrera comercial a les sales d'exhibició. Assegurava José Nevado, director general d'ACE (Asociación Estatal de Cine), que "la única forma de mantener esta industria es que el Estado pueda adelantar un dinero que luego se va a devolver. De cada euro que se da en ayudas, el Estado ingresa tres en impuestos" [16] i en la mateixa línia apuntava Rodrigo Espinel en el seu article *3 cosas que no sabías sobre las subvenciones al cine que tanto críticas* [17]. Les subvencions han de ser contemplades com una mena de *seed money*, de capital llavor que cal disseminar amb cura i amb encert pels camps de la producció audiovisual per tal de propiciar-ne el desenvolupament i d'assegurar, amb aquesta creixença, el retorn de l'esmerç efectuat en forma d'impostos i de llocs de treball, a banda d'altres efectes positius [18]. Seria ben aconsellable i profitós que les patronals del sector es decidissin a escometre un estudi exhaustiu sobre aquest retorn dels subsidis, tot presentant unes dades incontestables que silenciïn de soca-rel els comentaris maldients sobre la seva concessió.

Després d'aquestes consideracions de caràcter general pertoca endinsar-se en la qüestió que ha motivat la naixença d'aquestes pàgines, que no és una altra sinó el recull i l'examen de les subvencions atorgades a la indústria de producció fílmica per l'Administració de l'Estat a través de l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales) [19], organisme autònom de caràcter administratiu adscrit al Ministerio de Cultura y Deporte. L'estudi no vol revisar etapes força llunyanes de la protecció del cinema espanyol, que d'altra banda les persones interessades en la matèria poden trobar a diverses publicacions [20], sinó que es concentrarà en els catorze exercicis que s'inicien en el 2007, any d'arrencada de la llei de cinema vigent en l'actualitat. En qualsevol cas les paraules de Carles Padrós Reig i de Marc Muñoz Fernández a *Efectos económicos de la normativa de protección y fomento de la cinematografía en España* poden servir d'enllaç entre aquell passat i l'etapa 2007-2020 que aquests fulls transiten: "Los importes dedicados al fomento de la cinematografía en España presentan un aumento lineal constante con algunos picos. Cada modificación normativa (1983, 1989, 1994 i 2001) ha ido acompañada de un notable aumento presupuestario de atención a la cinematografía con efectos a los dos años siguientes de aprobación de la norma. Los importes se incrementan notablemente los años 1985, 1991, 1996 y 2002. La cifra global se dispara con la aprobación de la Ley 15/2001, aunque tiende a estabilizarse en 2004" [21].

Per bé que el període s'inauguri l'any de la implantació de la llei que actualment regeix el cinema, no pas totes les subvencions del període obeeixen els mandats del seu imperi. Cal recordar que la *Ley 55/2007, de 28 de diciembre, del cine* entrà en vigor el dia 30 d'aquell mes i que, per tant, aquell exercici obeeí tant la seva antecessora, la *Ley 15/2001 de 9 de julio, de fomento y promoción de la cinematografía y el sector audiovisual* [22], com el desplegament d'aquesta norma mitjançant el *Real Decreto 526/2002, de 14 de junio, por el que se regulan medidas de fomento y promoción de la cinematografía y la realización de películas en coproducción* [23] i les ulteriors regles relatives a la seva aplicació. La incidència de la vella normativa, però, encara augmentaria, car el desplegament de la segona llei de cinema trigà quasi un any fins que el *Real Decreto 2062/2008*,

de 12 de diciembre, por el que se desarrolla la Ley 55/2007, de 28 de diciembre, del Cine [24] sortí en el BOE. Més encara: les normes d'aplicació del real decret hagueren d'esperar deu mesos per veure's impreses en el BOE [25], de manera que la plena eclosió de la llei del 2007 no es produí fins al 2010.

La recollida de les dades que han permès de teixir els quadres que es mostren en el present estudi ha tingut com a fons nutricional tant el BOE (*Boletín Oficial del Estado*) [26], que ofereix les convocatòries anuals de les diferents varietats de subvenció i les resolucions de les concessions que se'n deriven, com la BDNS (Base de Datos Nacional de Subvenciones) [27], del Sistema Nacional de Publicidad de Subvenciones y Ayudas Públicas (Ministerio de Hacienda). Cal deixar, però, constància de l'enorme i valuós servei que en aquesta tasca han procurat els volums de l'obra *Ayudas a la cinematografía*, que l'ICAA publica cada any en versió digital [28]. Després d'establir com a marc temporal de l'estudi els set biennis que transiten des de 2007 fins a 2020 i de localitzar els nius on reposa la informació delejada, ha calgut confeccionar la llista de modalitats de subvenció que trobaran acollença a les taules numèriques del treball. Aquest estol d'ajuts està constituït per la majoria dels tipus de subsidi públic que integren el Fons de Protecció a la Cinematografia.

L'article 19.3 de la *Ley 55/2007* dicta que "En los Presupuestos Generales del Estado se dotará anualmente un Fondo de Protección a la Cinematografía y al Audiovisual, cuya gestión se realizará por el Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales, para atender, sin perjuicio de la existencia de otras dotaciones específicas, las ayudas previstas en esta Ley"; el fons s'alimenta dels Pressupostos Generals de l'Estat a través del programa "335C Cinematografía" [29], del Ministerio de Cultura y Deporte. El Capítol III de la llei de cinema (articles 19 a 37) en consigna les diverses opcions, entre les quals s'ha efectuat el triatge de les modalitats que es contemplen en aquest treball i que, en essència, estan vinculades a la producció, distribució, promoció i conservació de les pel·lícules espanyoles. A banda dels incentius fiscals (article 21), s'han situat enllà de les fronteres del present estudi els ajuts a projectes culturals i de formació no reglada (article 23), les subvencions a l'exhibició cinematogràfica (article 29), els diners adreçats a l'organització de festivals i de certàmens de cinema (article 32), els incentius per a la realització d'obres audiovisuals que facin servir noves tecnologies i innovacions (article 34), les ajudes a les empreses cinematogràfiques i audiovisuals per a la realització d'activitats de recerca, desenvolupament i innovació (article 35); i, finalment, l'oblidada exigència de foment de la cinematografia i l'audiovisual en llengües cooficials diferents al castellà (article 36), que es feia mitjançant el "fondillo" i que ja fou objecte d'anàlisi en un estudi precedent [30]. També queden fora d'aquest text els ajuts al sector connectats amb la pandèmia provocada per la COVID-19.

Abans de prosseguir cal fer un advertiment tocant a la normativa derivada de la segona llei del cinema, això vol dir el *Real Decreto 2062/2008, de 12 de diciembre* i l'*Ordre CUL/2834/2009, de 19*

de octubre, de les quals s'ha fet constar respectiva referència a les notes [23] i [25]. Totes tres normatives foren reformades. Els canvis s'iniciaren amb el *Real Decreto-ley 6/2015, de 14 de mayo, por el que se modifica la Ley 55/2007, de 28 de diciembre, del Cine, se conceden varios créditos extraordinarios y suplementos de créditos en el presupuesto del Estado y se adoptan otras medidas de carácter tributario* [31], que canvià diversos articles de la llei de cinema, un grup dels quals correspongué a l'apartat dels ajuts públics. La transformació es reforçà amb el *Real Decreto 1084/2015, de 4 de diciembre, por el que se desarrolla la Ley 55/2007, de 28 de diciembre, del Cine* [32], que derogà el *Real Decreto 2062/2008*. Aquesta disposició nasqué de la confluència de la voluntat d'adequar el sistema de subvencions als principis de la comunicació de la Comissió Europea sobre l'ajut estatal a les obres cinematogràfiques i d'altres produccions del sector audiovisual [33] i de la necessitat de corregir els mecanismes relatius a concessió d'ajuts a la producció de llargmetratges, que seran comentats d'aquí a un paràgrafs. El destronament del Reial Decret de 2008 comporta de faisó inexorable el posterior enderroc de l'Ordre de 2009. En el seu lloc s'edificà l'*Orden CUD/769/2018, de 17 de julio, por la que se establecen las bases reguladoras de las ayudas previstas en el Capítulo III de la Ley 55/2007, de 28 de diciembre, del Cine, y se determina la estructura del Registro Administrativo de Empresas Cinematográficas y Audiovisuales* [34], que a hores d'ara estableix les normes de procediment de convocatòria de subvencions, de forma i de termini de presentació de les sol·licituds, de documentació requerida, de resolució de les concessions i de pagament de les quantitats atorgades com a ajut.

A l'ombra d'aquestes consideracions passarem revista a les diferents modalitats que es tracten en aquestes pàgines. Totes elles emanen d'un article concret de la llei del 2007. Quant a les normes de desplegament, hi ha dos tipus de subvenció que es regiren per l'Ordre de 2009, però que s'esvaniren en el text de la seva successora. Es tracta, en primer lloc, del finançament que es canalitzà vers el foment de la creació, ara mitjançant la concessió d'ajudes a persones físiques per a l'elaboració de guions de llargmetratges, ara a través de la concessió d'ajuts a productors independents per al desenvolupament de projectes de llargmetratges, amb preferència per als que estiguin basats en guions que hagin rebut una ajuda per a la seva escriptura (article 22 de la llei i articles 19 a 31 de l'Ordre de 2009). En segon terme (article 33 de la llei i articles 102 i 103 de la mateixa ordre) els ajuts al finançament s'orientaren a la minoració dels interessos dels préstecs bancaris, tant en finançament de la producció de pel·lícules de llargmetratge o en distribució fílmica com en el recolzament de les inversions de les indústries de postproducció o en matèria de digitalització de sales d'exhibició cinematogràfica. Val a plànyer-se de l'absència d'aquest duet de subvencions en l'Ordre del 2018, ben particularment en el cas dels ajuts a la creació de guions i al desenvolupament de projectes, car la millorança de tots dos aspectes pot potenciar força la reeixida del producte final.

La resta de tipus de subvenció està governada per l'Ordre de 2018 i constituïda per quatre blocs (conservació, participació en festivals, distribució i ajudes a la producció). Els ajuts a la conservació (article 30 de la llei i articles 60 a 63 de l'Ordre) persegueixen la preservació del patrimoni fílmic a través de la destinació de recursos al finançament de fins a la meitat dels costos de realització de

suports d'obres cinematogràfiques i audiovisuals espanyoles en format analògic o bé digital. Dintre del bloc de recolzaments a la promoció cinematogràfica resideixen els ajuts a empreses productores per tal de sufragar part de les despeses ocasionades per la participació de pel·lícules espanyoles a festivals i a cerimònies de premis de reconegut prestigi (article 31 de la Llei i articles 47 a 53 de l'Ordre), Quant a la difusió dels films, la línia d'ajudes a la distribució de pel·lícules espanyoles, comunitàries i iberoamericanes està destinada a millorar la circulació de pel·lícules de llarga durada i de paquets de curtmetratges (article 28 de la Llei i articles 40 a 46 de l'Ordre). Cal avisar que aquests set últims articles han perdut la vigència en aquest exercici puix que acaben de ser derogats no fa gaire i substituïts per l'*Orden CUD/508/2021, de 25 de mayo, por la que se establecen las bases reguladoras de las ayudas a la distribución de películas previstas en el artículo 28 de la Ley 55/2007, de 28 de diciembre, del Cine* [35].

Resta encara a inventariar el grup més poderós de tota la gamma de subvencions al cinema: les ajudes a la producció, establertes a la tercera secció del capítol III de la Llei de 2007 i repartides entre l'establiment dels criteris generals (article 24), els ajuts per a la producció de llargmetratges sobre projecte (article 25), els ajuts per a l'amortització de llargmetratges (article 26) i les ajudes per a la producció de curtmetratges (article 27). En els anys que aquests fulls recorren els mecanismes aplicables a aquestes tipologies de subvenció han evolucionat des de la Llei de 2001 fins a la legislació de 2007, més la incorporació del *Real Decreto 1084/2015* i de l'*Orden CUD/769/2018*. I, en cas que aquesta cadena de disposicions no tingués prou llargària, encara cal afegir-hi una nova baula. Aquesta anella addicional s'incorpora a la filera a la darrera del període examinat tot revestint la forma de l'*Orden CUD/582/2020, de 26 de junio, por la que se establecen las bases reguladoras de las ayudas estatales para la producción de largometrajes y de cortometrajes y regula la estructura del Registro Administrativo de Empresas Cinematográficas y Audiovisuales*. [36].

En el transcurs dels anys les subvencions a l'amortització, dins dels ajuts a la producció, han estat la peça fonamental de la política de suport públic a la indústria fílmica espanyola. En el 2001 la primera llei de cinema, en el seu cinquè article, estipulà que: "El fomento de la producción cinematográfica se realizará por la concesión anual de ayudas a empresas productoras para la amortización del coste de producción de las películas, teniendo en cuenta criterios objetivos de carácter automático". En aquesta direcció concreta el *Real Decreto 526/2002* dictaminà, dins del seu desè article, que les productores de llargmetratges rebrien un ajut general equivalent al 15% de la recaptació bruta de taquilla del film en els primers dotze mesos de la seva exhibició comercial a Espanya fins a un import màxim de 901.518 euros. A més, aquelles empreses que no haguessin rebut ajut sobre projecte podien acollir-se a una subvenció complementària d'una quantia equivalent fins al 33% de la inversió del productor. La condició d'obtenció d'aquests diners era l'assoliment d'una recaptació bruta de taquilla superior a 330.557 euros, també en el primer any de carrera comercial del film pels cinemes espanyols. La quantitat no podia superar els 601.012 euros per pel·lícula beneficiària, per bé que, en el supòsit que en el curs de la dotzena de mesos l'ingrés brut per la venda d'entrades ultrapassés els 390.658 euros, el límit d'ajut complementari s'establia en

661.113 euros. L'import acumulat dels ajuts general i complementari no podia superar el 50% del cost de la pel·lícula ni el 75% de la inversió del productor, amb un límit màxim de la subvenció situat en 901.518 euros.

Els topalls de recaptació bruta necessària per tal de percebre l'ajut fixats per aquest mecanisme de càlcul, heretat (amb retocs) de la legislació predecessora [37], es reduïen en els casos de pel·lícules dirigides per nous realitzadors, de documentals o de llargmetratges rodats en una llengua oficial a Espanya diferent del castellà; d'altra banda i pel que fa als imports dels ajuts, experimentaren una crescuda en el 2005 [38]. Les normes d'aplicació d'aquest ajut ocuparen el setè article de l'*Orden ECD/2240/2003* [39]. En ser derogada, s'activaren els articles 23 a 33 de l'*Orden CUL/3928/2006* [40], que funcionaren fins a la nova etapa que obrí la segona llei de cinema. La *Ley 55/2007* col·locà els ajuts a l'amortització sota l'ègida de l'article 26, mentre que l'ulterior *Real Decreto 2062/2008* els donava acollença en el seu article 20.1.b). Després de la seva publicació s'inicià una etapa tempestuosa que coincidí amb el procés de gestació de la normativa i que culminà amb la naixença de l'*Orden CUL/2834/2009* [41].

L'experiència acumulada en els anys precedents havia revelat el risc del mecanisme de determinació de l'import, ben especialment en allò que pertocava a l'ajut complementari. Era un sistema de "tot o res". Si no s'assolia el mínim exigint de recaptació bruta, no es percebia ni cinc de calaix. Un cèntim per dessota el límit i el productor es quedava sense res; un cèntim més i el productor recuperava fins a un terç de la seva inversió. Aquesta situació propicià casos de compra d'entrades i, pitjor encara, de falsedat en les declaracions de les recaptacions en els cinemes. Aquests esdeveniments aconsellaven el canvi de model en aquesta modalitat d'ajut, però el director general de l'ICAA optà per mantenir, amb lleugeres variants, la mateixa línia, malgrat les veus que li proposaven implantar un mecanisme diferent [42].

No era aquest, però, l'únic inconvenient del model, puix que s'hi afegia la incertesa en la via creditícia. Atesa la dilació entre l'arrencada del projecte i l'hora del cobrament de l'ajut a l'amortització molt temps després de l'estrena de la pel·lícula, les necessitats de finançament empenyien les empreses a la demanda de crèdit amb la garantia de la subvenció. La dimensió de l'ajut esperat era, però, una absoluta incògnita perquè depenia dels resultats del film als cinemes i de les quantitats que l'ICAA acceptés com a inversió del productor i com a cost de la pel·lícula. Per acabar-ho d'adobar, a l'hora de la veritat, si el total de diners a pagar en funció dels diners finalment recaptats superava la dotació estipulada a la convocatòria, s'efectuava un prorrateig que reduís els diferents imports en la mateixa proporció de manera que la seva suma coincidís amb la xifra inicialment prevista. No era gaire d'estranyar, doncs, que, davant d'un futur ingrés que podia oscil·lar entre assolir el terç de la inversió del productor i no fer ni una minsa moneda, les entitats financeres arrufessin el nas a l'hora d'examinar aquests projectes, fins i tot aquelles empreses que,

com l'ICO (Instituto de Crédito Oficial) [43] o la Sociedad de Garantía Recíproca Audiovisual Aval [44], tenien línies específiques de finançament de la cinematografia.

L'*Orden CUL/2834/2009* dedicà la cinquena sots-secció de la secció tercera del seu tercer capítol (articles 56 a 61) a les ajudes a l'amortització. L'import de l'ajut general s'obtingué per la multiplicació del 15% del nombre d'espectadors de la pel·lícula en el curs dels seus dotze primers mesos d'exhibició comercial a les sales espanyoles pel preu mitjà de l'entrada en l'any anterior a la convocatòria. La fórmula incorporà un coeficient corrector a l'alça del volum d'espectadors, que s'activava quan l'assistència deixava enrere les 35.000 persones. També es varià el concepte d'espectador, puix que, a banda del públic de les sales de cinema, es comptaven visionats en sistemes d'accés basats en la demanda, compres o lloguers del film en suport físic i entrades de pagament a la projecció del film en festivals. L'ajut complementari obeïa un sistema de puntuacions (a 10.000 euros el punt) en funció d'una desena de característiques de la pel·lícula. Els imports màxims foren de 800.000 euros i arribaren a 1.200.000 en el cas de l'ajut complementari, amb la condició que la xifra total no superés ni el 50% del cost del film ni el 75% de la inversió del productor i sempre dintre de les disponibilitats pressupostàries de cada exercici. La nova normativa no trigà ni deu mesos a ser modificada, car la crisi econòmica s'infiltrà a l'*Orden CUL/1767/2010*, que escurçà l'estatura dels ajuts. L'ajuda general perdé la meitat del seu pes i quedà en 400.000 euros, mentre que la subvenció complementària mantingué la seva xifra. En qualsevol cas, l'import màxim acumulat d'ambdós ajuts s'establí en 1.500.000 euros, de manera que la retallada del conjunt fou de mig milió.

Les notícies sobre casos de frau de taquilla [45] i les creixents dificultats de finançament derivades de les reticències de les entitats de crèdit a l'hora d'avançar diners d'unes subvencions d'import tan incert com desconegut esquerdaren i acabaren ensorrant les resistències al canvi de model. El *Real Decreto-ley 6/2015* disparà el tret de sortida que inaugurava la nova era d'ajuts a la producció de cine amb la introducció d'una nova línia de subvencions anticipades a l'elaboració de llargmetratges [46] que substituïa i eliminava les ajudes a l'amortització. L'article 1.7 de la disposició va sebollir aquesta denominació, tot rebatejant les subvencions del grup com a ajuts generals per a la producció de llargmetratges sobre projecte. Amb posterioritat el *Real Decreto 1084/2015* establí el marc normatiu de les línies d'ajut i estructurà la composició i les regles de funcionament de la comissió d'ajudes per a la producció de llargmetratges i de curtmetratges. L'*Orden CUD/769/2018* culminà la reforma en establir el catàleg de les noves bases reguladores dels diversos tipus de subvenció, que en el camp de les ajudes generals per a la producció de llargmetratges sobre projecte foren concentrades a la segona secció del tercer capítol de la disposició (articles 14 a 21).

El nou model abandonà les subvencions lligades als resultats a taquilla, tot substituint-lo per un sistema d'ajuts *a priori*, que potenciés l'eficàcia de l'esmerç de diner públic [47] mitjançant la tria de

projectes beneficiaris en funció de criteris objectius que minimitzin el risc de desencert en les decisions. Per tal d'optar a l'ajuda, el cost mínim del projecte s'establí en 1.300.000 euros, quantia que retrocedeix fins a 300.000 per als llargmetratges documentals i les coproduccions amb presència de països iberoamericans. A la resta de coproduccions internacionals la xifra puja fins a 700.000 euros. D'altra banda, el film sol·licitant ha de tenir garantit, pel cap baix, el 35% del pressupost previst per a la seva producció; a aquest efecte es consideraran els contractes de adquisició anticipada de drets d'explotació, els pactes formals de distribució, les vendes internacionals, les ajudes del país o internacionals, els recursos propis de l'empresa sol·licitant, les aportacions d'inversors privats i les capitalitzacions fins a un 7% del pressupost del llargmetratge. D'altra banda es demana que la meitat del cost reverteixi a Espanya i que almenys el 15% del pressupost correspongui a còpies, publicitat i promoció de la seva estrena comercial en cinemes, que caldrà efectuar en un termini màxim de nou mesos en un nombre de sales establert en funció del cost de la pel·lícula.

L'import màxim a concedir a un projecte se situà en 1.400.000 euros, amb la condició que la quantia que pertogui no sigui major que el 40% del cost del llargmetratge que sigui reconegut per l'ICAA. L'avaluació dels projectes es lligà a cinc criteris: caràcter cultural del film (fins a 3 punts), trajectòria del director (fins a 3 punts), solvència de l'empresa productora (fins a 18 punts), viabilitat econòmica i financera del projecte (fins a 41 punts) i impacte socioeconòmic i de la inversió a Espanya i innovació (fins a 35 punts). Del centenar de punts possibles, l'accés a l'ajut n'exigeix l'obtenció d'un mínim de 50 i en funció de la puntuació es decideix la magnitud de la subvenció. Per damunt dels 75 punts, correspon tot l'ajut sol·licitat; per dessota d'aquest nivell pertoca el 85% de la petició i la resta de beneficiaris se n'enduen el 75%. El termini de notificació de la resolució del procediment de selecció és de quatre mesos a partir de l'endemà de la publicació de l'extracte de la convocatòria i el pagament es fragmentà en tres etapes: un 20% en el moment del reconeixement del dret en la resolució de concessió d'ajut, un 50% quan es comuniqui l'inici de rodatge i un 30% quan sigui presentada la documentació justificativa de la realització de la pel·lícula finançada.

Un parell d'anys després, l'*Orden CUD/582/2020* obrí un nou camí normatiu, tot derogant l'articulat corresponent a un específic ajut de l'*Orden CUD/769/2018* i reemplaçant-lo per una ordre ministerial dedicada en la seva totalitat a aquella subvenció. El relleu s'encetà amb les ajudes a la producció i, ara com ara, només ha estat continuat pel bloc dels ajuts a la distribució de pel·lícules. La motivació d'aquest nou sistema s'explicava en els preàmbuls d'aquest parell d'ordres: "Dada la amplitud, variedad y complejidad del sistema estatal de ayudas existente, se opta por establecer las bases reguladoras de las diferentes líneas de ayudas a través de órdenes ministeriales independientes, que agrupen de una manera homogénea las ayudas en función del sector al que van dirigidas y, de esta forma, contar con normas más sencillas que faciliten su aplicación y posibles adaptaciones por parte de la Administración así como su comprensión por parte de la ciudadanía".

Les noves bases de les subvencions a la producció destinaren la secció tercera del capítol II (articles 14 a 21) a les ajudes generals per a la producció de llargmetratges sobre projecte, Tot mantenint en essència el gruix de les condicions que figuraven en els articles derogats, el nou marc regulador introduí alguns retocs en el model. Val a ressenyar que el cost mínim dels projectes amb coproducció iberoamericana es rebaixà a 150.000 euros i que el límit de subvencions fixat en el 40% del cost reconegut s'eleva al 60% en el cas d'obres audiovisuals difícils; quant al finançament garantit, s'admeteren les despeses auditades efectuades abans de la petició d'ajut i les capitalitzacions pogueren arribar al 10% del pressupost. El sistema de puntuació retallà un parell d'unitats a la solvència (de 18 a 16) i les adjudicà a l'impacte socioeconòmic (de 35 a 37 punts), El mínim de punts necessaris per tal de poder aspirar a l'ajut s'elevà a 60, de manera que calgué alterar dos dels tres escalerons de grau de subvenció. Per dessota de 65% corresponia el 75 % de l'ajut i enllà d'aquest nivell, sense arribar als 75 punts, la part adjudicada era el 85%. Quant a la dotació de la convocatòria, calia reservar-ne un mínim del 35% per als projectes exclusivament realitzats per directores i un mínim del 8 % per a films d'animació, sempre que en tots dos casos fos assolida la puntuació mínima exigida. Ja fora dels límits temporals que aquest treball encercla, l'*Orden CUD/464/2021* tornà a introduir, pel maig de 2021, noves pinzellades en aquest retaule normatiu. Aquests canvis, que afectaran els ajuts convocats aquest exercici [48], incideixen en els criteris d'avaluació, que passen de cinc a quatre i que varien els seus límits màxims de puntuació: rellevància cultural i autoria del projecte (10 punts); solvència de l'empresa productora (18 punts), viabilitat econòmica i financera del projecte (41 punts); i impacte socioeconòmic i de la inversió a Espanya i innovació (31 punts).

Durant el regnat de la primera llei del cinema, el seu cinquè article havia dictat que, a banda de les subvencions recolzades en criteris objectius de caràcter automàtic, també calia concedir ajuts sobre projecte a les pel·lícules de nous realitzadors, experimentals, documentals, pilots de sèrie d'animació o de caràcter cultural manifest. Era una forma de protegir un segment d'obres cinematogràfiques que, comptant només amb l'altre mecanisme, haurien pogut veure barrat el seu accés al diner públic. Consegüentment el *Real Decreto 526/2002*, en el seu article 11, establí el règim d'ajudes sobre projecte, que l'ICAA atorgava, previ informe d'un comitè d'experts [49]. La presa de decisions s'havia de dur a terme tot considerant la qualitat i el valor artístic de l'obra, el pressupost del film i la seva adequació a la realització del projecte, la viabilitat del pla de finançament i la solvència del productor. La quantia de la subvenció rebuda per títol beneficiari no podia superar ni la inversió del productor, ni el 60% del pressupost ni un límit de 360.607 euros. El vuitè article de l'*Orden ECD/2240/2003* desplegà les regles d'aquest ajut i, quan la succeí l'*Orden CUL/3928/2006*, calgué fer cap als articles 34 a 42. L'article 35 elevà el llistó de l'ajut fins al mig milió d'euros.

En una nova etapa, l'article 25 de la *Ley 55/2007* donà aixopluc als ajuts per a la producció de llargmetratges sobre projecte, tot mantenint els quatre criteris de triatge, i el *Real Decreto 2062/2008* els inclogué a l'inventari de modalitats de subvenció mostrat en el seu article 20.1.b). Amb la publicació de l'*Orden CUL/2834/2009* s'activaren els ajuts per la producció de pel·lícules i

documentals televisius sobre projecte (articles 46 a 48), que, a partir d'un cost mínim de 700.000 euros, podien rebre entre el 20 i el 30% del pressupost en funció d'un escalat de sis graons, amb un màxim de 300.000 euros. D'altra banda, les ajudes per a la producció de sèries d'animació sobre projecte (articles 49 a 51) suposen una quantia màxima de 500.000 euros per a pressupostos superiors a 2.500.000 euros i de 300.000 quan en són inferiors. El comitè assessor seleccionava els títols amb uns barems que podien arribar a cent punts repartits entre el quartet de criteris de tria.

Amb l'aparició del *Real Decreto-ley 6/2015*, gràcies a l'article 1.6, la subvenció reemplaçà el seu antic nom per ajudes selectives per a la producció de llargmetratges sobre projecte i l'*Orden CUD/769/2018* li dedicà els seus articles 22 a 30. L'ajut s'adreçà a llargmetratges de cost reconegut no superior a 1.800.000 euros o a 2.500.000 euros en el cas d'obres d'animació. L'import màxim per títol quedà fixat en 500.000 euros, sempre que la xifra resultant no anés enllà del 40% del cost reconegut per l'ICAA. La substitució d'aquests nou articles tingué lloc, en l'avinentsa de l'adveniment de les noves bases reguladores dels ajuts a la producció, amb els articles 22 a 30 de l'*Orden CUD/582/2020*. El nou sistema d'avaluació permet d'aconseguir un màxim de 50 punts, repartits entre caràcter cultural del film (fins a 3 punts), trajectòria del director (fins a 5 punts), solvència de l'empresa productora (fins a 8 punts), viabilitat econòmica i financera de l'obra (fins a 10 punts) i impacte socioeconòmic i de la inversió a Espanya i innovació (fins a 24 punts). Amb caràcter general la puntuació mínima és de 25 punts o de 17 per a les coproduccions internacionals amb participació espanyola minoritària. Després de la pre-avaluació d'accés s'atorgaran fins a 45 punts d'acord amb la qualitat, el valor artístic i el nivell de desenvolupament del projecte, més d'altres 5 punts en funció de l'adequació del pressupost a les característiques de la futura pel·lícula. En aquest segon bloc caldrà un mínim de 25 punts per tal de poder optar a la subvenció. Els ajuts podran assolir un import màxim de 800.000 euros, que baixarà a 300.000 per a les coproduccions minoritàries. En qualsevol cas, la quantia no haurà de traspasar la frontera del 40% del cost reconegut del film (el 70% quan es tracti d'obres audiovisuals difícils).

L'excursió per les ajudes a la producció fílmica fineix amb la visita a les subvencions abocades a les pel·lícules de curta durada i de retruc clou l'itinerari per les característiques de les diferents variants de suport que ha rebut la cinematografia espanyola en el decurs dels dos darrers septennis. A l'ombra de la llei del 2001, l'article 12 del *Real Decreto 526/2002* estipulà que els curtmetratges podien rebre tant ajuts per a la seva producció com subvencions a títols ja enllestits. La suma de les dues aportacions quedava limitada pel cost del film i en cap cas havia de superar els 60.101 euros per títol beneficiari. El desè article de l'*Orden ECD/2240/2003* establí els requisits inherents a l'obtenció de la subvenció, que foren corregits i renovats pels articles 43 a 53 de l'*Orden CUL/3928/2006*.

Amb l'adveniment de la llei de 2007, el seu article 27 dictaminà que els ajuts a curts sobre projecte o ja realitzats eren compatibles entre ells i que s'atorgarien a partir de l'informe d'un òrgan assessor que avaluaria les característiques i la viabilitat del projecte, la qualitat i el valor artístic del guió, el pressupost o el cost del film i el seu pla de finançament. El *Real Decreto 2062/2008* recollí aquesta mena d'ajuts a l'inventari que féu a l'article 20.1 i l'*Orden CUL/2834/2009* regulà aquest bloc mitjançant els articles 62 a 70. La concessió de les subvencions es fonamentà en un mecanisme de puntuació i, pel que fa als ajuts a la producció sobre projecte, l'import rebut no podia superar la inversió del productor, ni la meitat del pressupost de la pel·lícula. En relació als curtsmetratges finalitzats la quantia assignada no podia ultrar el 75% de la inversió del productor. La suma de les dues línies es limità a 70.000 euros. Amb petites variants aquestes condicions foren recollides pels articles 31 a 39 de l'*Orden CUD/769/2018*.

Les vigents bases reguladores dipositades a l'*Orden CUD/582/2020* dediquen els seus articles 31 a 35. Els ajuts sobre projecte es decideixen en funció de sis tipus de criteris amb una puntuació màxima per a cadascun d'ells: qualitat i valor artístic del guió i de la pel·lícula (55 punts); adequació del pressupost (5 punts); viabilitat del projecte en funció de la solvència de la societat de producció (15 punts); pla de finançament (12 punts); participació de dones (8 punts); i inclusió del subtítol especial i de l'audiodescripció (5 punts). Pel que fa als curtsmetratges acabats, els criteris són cinc: qualitat i valor artístic de la pel·lícula (45 punts); cost adequat (5 punts); trajectòria empresarial i pla de finançament (12 punts); participació de dones (8 punts); i inclusió del subtítol especial i de l'audiodescripció (5 punts). Per tal de poder aspirar a la concessió dels diners, cal obtenir un mínim de 50 punts en la primera modalitat i de 40 en la segona. La suma dels dos imports continua fixada en 70.000 euros.

Després de l'excursió per la renglera d'ajuts al cinema, resta encara la tasca de mesurar la petja econòmica que han deixat en la indústria espanyola en el transcurs dels catorze anys que aquest treball visita. En primer lloc s'ha procedit al recull dels imports de les dotacions atribuïdes cada exercici als diferents tipus de subvenció (quadres 1 i 2) durant el període resseguit. Les taules numèriques ens diuen que la magnitud de les subvencions posades a disposició del sector cinematogràfic vorejà els mil milions d'euros (965.504.582,50 a tall de precisió). Tot i l'embalum de la xifra, cal tenir presents els parers d'estudiosos de la qüestió, que en reclamen la intensificació. José María Álvarez Monzoncillo i Javier López Villanueva escrigueren a *La situación de la industria cinematográfica española: políticas públicas ante los mercados digitales* que "las políticas públicas planteadas en los últimos años están orientadas en una dirección acertada, pero son claramente insuficientes" [50]. Pel seu costat, José Patricio Pérez Rufí, a *La tormenta perfecta del cine español: situación de la industria cinematográfica en España* [51], propugnà la comparança amb els models industrials anglès, francès i italià, mentre que Fernando Lara Pérez, a l'informe *Cine español. Estado de la cuestión* [52], davant dels retalls pressupostaris provocats per la crisi econòmica, recomanà l'elevació de les desgravacions fiscals i del volum del crèdit oficial adreçat al sector. En una línia paral·lela, Alejandro García García plantejà, a *El libro gris del cine en España. Propuesta de un cambio normativo desde un análisis estratégico* [53], que "entre las medidas a tomar, la más

efectiva puede ser el aumento de las subvenciones, financiándolas a través de un canon a los contenidos”, un suggeriment ben proper al malbaratat intent català [54].

QUADRE 1							
DOTACIONS DE LES DIFERENTS MODALITATS D'AJUTS DE L'ICAA A CADA CONVOCATÒRIA DEL PERÍODE 2007-2013 (en euros)							
Tipus d'ajut	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Desenvolupament de guions per a pel·lícules de llargmetratge	300.000	600.000	1.200.000	600.000	600.000		
Minoració d'interessos	Exhibició i equipaments	500.000	500.000	300.000	0	424.800	100.000
	Producció de cinema	2.500.000	2.500.000	4.800.000	2.600.000	3.000.000	1.500.000
Projectes de producció de llargmetratges	8.000.000	10.000.000	15.000.000	10.000.000	8.000.000	5.231.133,50	5.000.000
Amortització de llargmetratges	50.000.000	56.000.000	55.000.000	56.761.000	58.200.000	35.000.000	26.000.000
Ajuts selectius a la producció de llargmetratges sobre projecte							
Ajuts generals a la producció de llargmetratges sobre projecte							
Conservació de negatius, de suports originals i del patrimoni cinematogràfic	900.000	1.000.000	1.000.000	850.000	750.000	549.960	300.000
Distribució de pel·lícules comunitàries, espanyoles i iberoamericanes	1.500.000	2.500.000	5.000.000	5.000.000	5.500.000	2.500.000	2.500.000
Ajuts per a la participació i la promoció de pel·lícules en festivals internacionals	1.022.000	1.200.000	1.850.000	1.700.000	1.100.000	500.000	500.000
Finançament de curts	Ajut sobre projecte	500.000	800.000	1.200.000	750.000	500.000	600.000
	Curtmetratge realitzat	700.000	1.200.000	1.800.000	1.150.000	1.220.000	400.000
Desenvolupament de projectes de films cinematogràfics de llargmetratge				5.000.000	2.000.000		
Realització d'obres audiovisuals amb utilització de noves tecnologies				800.000	800.000		
Sèries d'animació sobre projecte				2.300.000	2.500.000		
Producció de pel·lícules i documentals per a televisió sobre projecte				5.300.000	3.000.000		
Coproducció internacional					3.200.000		
Total	65.922.000	76.300.000	87.150.000	92.811.000	90.794.800	45.905.893,50	36.900.000

Font: Elaboració pròpia amb dades de les publicacions de l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales): *Ayudas a la cinematografía* i *Boletín informativo. Películas. Recaudaciones. Espectadores*, més les diferents convocatòries d'aquests ajuts publicades en el *BOE (Boletín Oficial del Estado)*.

QUADRE 2								
DOTACIONS DE LES DIFERENTS MODALITATS D'AJUTS DE L'ICAA A CADA CONVOCATÒRIA DEL PERÍODE 2014-2020 (en euros)								
Tipus d'ajut	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2007-2020
Desenvolupament de guions per a pel·lícules de llargmetratge								3.300.000
Minoració d'interessos	Exhibició i equipaments	31.321						1.980.921
	Producció de cinema	1.000.000	500.000					19.900.000
Projectes de producció de llargmetratges	4.000.000	4.750.000						69.981.134
Amortització de llargmetratges (*)	52.500.000	41.177.068	29.600.000	32.375.000	64.000.000			556.613.068
Ajuts selectius a la producció de llargmetratges sobre projecte			7.000.000	5.300.000	8.576.600	8.460.900	11.900.000	41.237.500
Ajuts generals a la producció de llargmetratges sobre projecte			30.000.000	30.000.000	35.500.000	35.000.000	40.000.000	170.500.000
Conservació de negatius, de suports originals i del patrimoni cinematogràfic	300.000	300.000						5.949.960
Distribució de pel·lícules comunitàries, espanyoles i iberoamericanes	2.500.000	2.500.000	2.300.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000	3.500.000	42.800.000
Ajuts per a la participació i la promoció de pel·lícules en festivals internacionals	500.000	300.000	300.000	500.000	300.000	300.000	300.000	10.372.000
Finançament de curts	Ajut sobre projecte	400.000	500.000	675.000	600.000	600.000	700.000	8.425.000
	Curtmetratge realitzat	600.000	200.000	275.000	400.000	400.000	300.000	9.545.000
Desenvolupament de projectes de films cinematogràfics de llargmetratge								7.000.000
Realització d'obres audiovisuals amb utilització de noves tecnologies								1.600.000
Sèries d'animació sobre projecte								4.800.000
Producció de pel·lícules i documentals per a televisió sobre projecte								8.300.000
Coproducció internacional								3.200.000
Total	61.831.321	50.227.068	70.150.000	71.675.000	111.876.600	47.260.900	56.700.000	965.504.582,50

(*) A la convocatòria de 2015 (36.000.000 euros) se n'afegí una d'extraordinària (5.177.068 euros).

Font: Elaboració pròpia amb dades de les publicacions de l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales): *Ayudas a la cinematografía* i *Boletín informativo. Películas. Recaudaciones. Espectadores*, més les diferents convocatòries d'aquests ajuts publicades en el BOE (*Boletín Oficial del Estado*).

L'examen del pes relatiu que les quantitats pressupostades per als diferents ajuts exerceixen sobre el total de dotacions (quadre 3) fa ben palesa l'abassegadora quota que s'enduen les subvencions a la producció. En el conjunt del marc temporal contemplat, les ajudes a l'amortització i els seus hereus, els ajuts generals per a la producció de llargmetratges sobre projecte, agabellaren els tres quarts del pressupost adreçat al cinema. Els ajuts anticipats i els seus descendents, els ajuts selectius per a la producció de llargmetratges sobre projecte, atragueren un de cada nou dels euros destinats al sector (exactament un 11,52% del total). Així doncs, amb la incorporació dels diners adreçats als curtmetratges, les ajudes a la producció s'han ensenyorit de gairebé nou de cada deu euros (el 88,69%) de les dotacions pressupostades per fomentar el cinema espanyol.

QUADRE 3																
ESTRUCTURA PERCENTUAL DE LES DOTACIONS DE LES DIFERENTS MODALITATS D'AJUTS DE L'ICAA A CADA CONVOCATÒRIA DEL PERÍODE 2007-2020																
Tipus d'ajut	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2007 a 2020	
Desenvolupament de guions per a pel·lícules de llargmetratge	0,46	0,79	1,38	0,65	0,66	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,34	
Minoració d'interessos	Exhibició i equipaments		0,76	0,66	0,34	0,00	0,47	0,27	0,27	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,21	
	Producció de cinema		3,79	3,28	5,51	2,80	3,30	3,27	4,07	1,62	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,06
Projectes de producció de llargmetratges	12,14	13,11	17,21	10,77	8,81	11,40	13,55	6,47	9,46	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,25	
Amortització de llargmetratges	75,85	73,39	63,11	61,16	64,10	76,24	70,46	84,91	81,98	42,20	45,17	57,21	0,00	0,00	57,65	
Ajuts selectius a la producció de llargmetratges sobre projecte	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9,98	7,39	7,67	17,90	20,99	4,27	
Ajuts generals a la producció de llargmetratges sobre projecte	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	42,77	41,86	31,73	74,06	70,55	17,66	
Conservació de negatius, de suports originals i del patrimoni cinematogràfic	1,37	1,31	1,15	0,92	0,83	1,20	0,81	0,49	0,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,62	
Distribució de pel·lícules comunitàries, espanyoles i iberoamericanes	2,28	3,28	5,74	5,39	6,06	5,45	6,78	4,04	4,98	3,28	3,49	2,23	5,29	6,17	4,43	
Ajuts per a la participació i la promoció de pel·lícules en festivals internacionals	1,55	1,57	2,12	1,83	1,21	1,09	1,36	0,81	0,60	0,43	0,70	0,27	0,63	0,53	1,07	
Finançament de curts	Ajut sobre projecte		0,76	1,05	1,38	0,81	0,55	0,00	1,63	0,65	1,00	0,96	0,84	0,54	1,27	0,87
	Curtmetratge realitzat		1,06	1,57	2,07	1,24	1,34	1,09	1,08	0,97	0,40	0,39	0,56	0,36	0,85	0,99
Desenvolupament de projectes de films cinematogràfics de llargmetratge	0,00	0,00	0,00	5,39	2,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,73	
Realització d'obres audiovisuals amb utilització de noves tecnologies	0,00	0,00	0,00	0,86	0,88	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,17	
Sèries d'animació sobre projecte	0,00	0,00	0,00	2,48	2,75	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50	
Producció de pel·lícules i documentals per a televisió sobre projecte	0,00	0,00	0,00	5,71	3,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,86	
Coproducció internacional	0,00	0,00	0,00	0,00	3,52	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,33	
Total	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	

Font: Elaboració pròpia amb dades de les publicacions de l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales): *Ayudas a la cinematografía* i *Boletín informativo. Películas. Recaudaciones. Espectadores*, més les diferents convocatòries d'aquests ajuts publicades en el *BOE (Boletín Oficial del Estado)*.

L'acostament a les quantitats que finalment foren atorgades per aplicació dels criteris objectius o per dictamen raonat dels comitès assessors afilla uns percentatges ben poc diferents i que, per tant, no alteren gens ni mica el panorama que s'acaba d'examinar. Les concessions dineràries efectuades a les diverses modalitats d'ajuts de l'ICAA (889.381.908,24 euros) han estat arraïmades també en un parell de taules estadístiques (quadres 4 i 5), que tornen a adjudicar a les subvencions a la producció fílmica nou de cada deu bocins del pastís públic (quadre 6). L'acostament de les concessions amb les dotacions pressupostàries destil·la (quadre 7), dins dels diferents capteniments per modalitat, un grau del 92,12% quant a aprofitament dels recursos disponibles. Val a observar el trajecte ascendent que aquest índex d'utilització ha anat mostrant en els postrems anys de la sèrie, elevació del tot lligada a la total aplicació dels fons en els dos pesos pesants de la classificació.

QUADRE 4								
CONCESSIONS OBTINGUDES PER LES DIFERENTS MODALITATS D'AJUTS DE L'ICAA A CADA CONVOCATÒRIA DEL PERÍODE 2007-2013 (en euros)								
Tipus d'ajut	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Desenvolupament de guions per a pel·lícules de llargmetratge	300.000	600.000	1.200.000,00	600.000,00	600.000,00			
Minoració d'interessos	Exhibició i equipaments	62.000	49.071	73.762,97	0,00	0,00	16.558,64	25.454,00
	Producció de cinema	1.955.288	1.332.800	2.495.166,19	2.571.399,32	1.424.859,50	937.320,00	605.609,10
Projectes de producció de llargmetratges	8.000.000	10.000.000	14.999.658,80	10.000.000,00	8.000.000,00	5.231.133,50	5.000.000,00	
Amortització de llargmetratges	46.475.661	50.258.264	48.498.167,11	45.235.355,38	41.073.964,00	34.454.732,18	24.380.069,29	
Ajuts selectius a la producció de llargmetratges sobre projecte								
Ajuts generals a la producció de llargmetratges sobre projecte								
Conservació de negatius, de suports originals i del patrimoni cinematogràfic	713.263	779.807	518.884,00	784.942,80	556.665,70	449.591,30	298.718,84	
Distribució de pel·lícules comunitàries, espanyoles i iberoamericanes	1.466.408	2.492.000	4.250.345,00	5.000.000,00	5.500.000,00	2.500.000,00	2.500.000,00	
Ajuts per a la participació i la promoció de pel·lícules en festivals internacionals	935.249	750.614	1.511.036,00	1.576.620,73	564.490,06	385.973,82	270.070,71	
Finançament de curts	Ajut sobre projecte	521.000	800.000	1.200.000,00	750.000,00	499.999,78		399.431,49
	Curtsmetratge realitzat	789.548	731.822	1.045.741,00	1.150.000,00	1.216.102,94	500.000,00	367.197,51
Desenvolupament de projectes de films cinematogràfics de llargmetratge				5.000.000,00	2.000.000,00			
Realització d'obres audiovisuals amb utilització de noves tecnologies				800.000,00	800.000,00			
Sèries d'animació sobre projecte				2.300.000,00	2.500.000,00			
Producció de pel·lícules i documentals per a televisió sobre projecte				5.299.999,80	2.575.000,00			
Coproducció internacional					3.199.854,23			
Total	61.218.417,00	67.794.378,00	75.792.761,07	81.068.318,03	70.510.936,21	44.475.309,44	33.846.550,94	

Font: Elaboració pròpia amb dades de les publicacions de l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales): *Ayudas a la cinematografía* i *Boletín informativo. Películas. Recaudaciones. Espectadores*, més les diferents convocatòries d'aquests ajuts publicades en el BOE (*Boletín Oficial del Estado*).

QUADRE 5									
CONCESSIONS OBTINGUES PER LES DIFERENTS MODALITATS D'AJUTS DE L'ICAA A CADA CONVOCATÒRIA DEL PERÍODE 2014-2020 (en euros)									
Tipus d'ajut	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2007-2020	
Desenvolupament de guions per a pel·lícules de llargmetratge								3.300.000,00	
Minoració d'interessos	Exhibició i equipaments	11.200,00						238.046,61	
	Producció de cinema	577.819,58	410.300,00					12.310.561,69	
Projectes de producció de llargmetratges	3.999.321,13	4.747.277,27						69.977.390,70	
Amortització de llargmetratges	53.467.010,51	33.590.367,49	27.160.787,43	31.138.714,24	61.736.736,93			497.469.829,56	
Ajuts selectius a la producció de llargmetratges sobre projecte			7.000.000,00	5.300.000,00	8.576.600,00	8.460.900,00	11.900.000,00	41.237.500,00	
Ajuts generals a la producció de llargmetratges sobre projecte			30.000.000,00	30.000.000,00	35.500.000,00	35.000.000,00	40.000.000,00	170.500.000,00	
Conservació de negatius, de suports originals i del patrimoni cinematogràfic	121.046,77	67.441,23						4.290.360,64	
Distribució de pel·lícules comunitàries, espanyoles i iberoamericanes	2.500.000,00	2.500.000,00	1.946.919,99	2.500.000,00	2.500.000,00	2.500.000,00	3.500.000,00	41.655.672,99	
Ajuts per a la participació i la promoció de pel·lícules en festivals internacionals	294.200,80	233.005,00	93.204,64	424.430,70	223.990,03	282.153,26	185.420,63	7.730.459,38	
Finançament de curts	Ajut sobre projecte	399.983,78	499.206,52	642.245,85	579.760,80	600.000,00	600.000,00	700.000,00	8.191.628,22
	Curtmetratge realitzat	323.786,45	197.841,82	274.913,22	400.000,00	400.000,00	308.651,48	300.000,00	8.005.604,42
Desenvolupament de projectes de films cinematogràfics de llargmetratge								7.000.000,00	
Realització d'obres audiovisuals amb utilització de noves tecnologies								1.600.000,00	
Sèries d'animació sobre projecte								4.800.000,00	
Producció de pel·lícules i documentals per a televisió sobre projecte								7.874.999,80	
Coproducció internacional								3.199.854,23	
Total	61.694.369,02	42.245.439,33	67.118.071,13	70.342.905,74	109.537.326,96	47.151.704,74	56.585.420,63	889.381.908,24	

(*) En el 2015, als 29.443.945,16 euros de la convocatòria ordinària cal addicionar els 4.146.422,33 euros procedents de l'extraordinària.

Font: Elaboració pròpia amb dades de les publicacions de l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales): *Ayudas a la cinematografía i Boletín informativo. Películas. Recaudaciones. Espectadores*, més les diferents convocatòries d'aquests ajuts publicades en el BOE (Boletín Oficial del Estado).

QUADRE 6																
ESTRUCTURA PERCENTUAL DE LES CONCESSIONS OBTINGUDES PER LES MODALITATS D'AJUTS DE L'ICAA A CADA CONVOCATÒRIA DEL PERÍODE 2007-2020																
Tipus d'ajut	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2007 a 2020	
Desenvolupament de guions per a pel·lícules de llargmetratge	0,49	0,89	1,58	0,74	0,85	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,37	
Minoració d'interessos	Exhibició i equipaments		0,10	0,07	0,10	0,00	0,00	0,04	0,08	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	
	Producció de cinema		3,19	1,97	3,29	3,17	2,02	2,11	1,79	0,94	0,97	0,00	0,00	0,00	0,00	1,38
Projectes de producció de llargmetratges	13,07	14,75	19,79	12,34	11,35	11,76	14,77	6,48	11,24	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,87	
Amortització de llargmetratges	75,92	74,13	63,99	55,80	58,25	77,47	72,03	86,66	79,51	40,47	44,27	56,36	0,00	0,00	55,93	
Ajuts selectius a la producció de llargmetratges sobre projecte	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10,43	7,53	7,83	17,94	21,03	4,64	
Ajuts generals a la producció de llargmetratges sobre projecte	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	44,70	42,65	32,41	74,23	70,69	19,17	
Conservació de negatius, de suports originals i del patrimoni cinematogràfic	1,17	1,15	0,68	0,97	0,79	1,01	0,88	0,20	0,16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,48	
Distribució de pel·lícules comunitàries, espanyoles i iberoamericanes	2,40	3,68	5,61	6,17	7,80	5,62	7,39	4,05	5,92	2,90	3,55	2,28	5,30	6,19	4,68	
Ajuts per a la participació i la promoció de pel·lícules en festivals internacionals	1,53	1,11	1,99	1,94	0,80	0,87	0,80	0,48	0,55	0,14	0,60	0,20	0,60	0,33	0,87	
Finançament de curts	Ajut sobre projecte		0,85	1,18	1,58	0,93	0,71	0,00	1,18	0,65	1,18	0,96	0,82	0,55	1,27	0,92
	Curtmetratge realitzat		1,29	1,08	1,38	1,42	1,72	1,12	1,08	0,52	0,47	0,41	0,57	0,37	0,65	0,53
Desenvolupament de projectes de films cinematogràfics de llargmetratge	0,00	0,00	0,00	6,17	2,84	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,79	
Realització d'obres audiovisuals amb utilització de noves tecnologies	0,00	0,00	0,00	0,99	1,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,18	
Sèries d'animació sobre projecte	0,00	0,00	0,00	2,84	3,55	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,54	
Producció de pel·lícules i documentals per a televisió sobre projecte	0,00	0,00	0,00	6,54	3,65	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,89	
Coproducció internacional	0,00	0,00	0,00	0,00	4,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,36	
Total	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	

Font: Elaboració pròpia amb dades de les publicacions de l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales): *Ayudas a la cinematografía* i *Boletín Informativo. Películas. Recaudaciones. Espectadores*, més les diferents convocatòries d'aquests ajuts publicades en el BOE (*Boletín Oficial del Estado*).

QUADRE 7															
PERCENTATGE DE LES CONCESSIONS SOBRE LES DOTACIONS DE LES MODALITATS D'AJUTS DE L'ICAA A CADA CONVOCATÒRIA DEL PERÍODE 2007-2020															
Tipus d'ajut	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2007 a 2020
Desenvolupament de guions per a pel·lícules de llargmetratge	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	100,00
Minoriació d'interessos	Exhibició i equipaments	12,40	9,81	24,59	-----	0,00	13,27	25,45	35,76	-----	-----	-----	-----	-----	12,02
	Producció de cinema	78,21	53,31	51,98	98,90	47,50	62,49	40,37	57,78	82,06	-----	-----	-----	-----	61,86
Projectes de producció de llargmetratges	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	99,98	99,94	-----	-----	-----	-----	-----	99,99
Amortització de llargmetratges	92,95	89,75	88,18	79,69	70,57	98,44	93,77	101,84	81,58	91,76	96,18	96,46	-----	-----	89,37
Ajuts selectius a la producció de llargmetratges sobre projecte	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Ajuts generals a la producció de llargmetratges sobre projecte	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Conservació de negatius, de suports originals i del patrimoni cinematogràfic	79,25	77,98	51,89	92,35	74,22	81,75	99,57	40,35	22,48	-----	-----	-----	-----	-----	72,11
Distribució de pel·lícules comunitàries, espanyoles i iberoamericanes	97,76	99,68	85,01	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	84,65	100,00	100,00	100,00	100,00	97,33
Ajuts per a la participació i la promoció de pel·lícules en festivals internacionals	91,51	62,55	81,68	92,74	51,32	77,19	54,01	58,84	77,67	31,07	84,89	74,66	94,05	61,81	74,53
Finançament de curts	Ajuts sobre projecte	104,20	100,00	100,00	100,00	100,00	-----	66,57	100,00	99,84	95,15	96,63	100,00	100,00	97,23
	Curtsmetratge realitzat	112,79	60,99	58,10	100,00	99,68	100,00	91,80	53,96	98,92	99,97	100,00	100,00	77,16	83,87
Desenvolupament de projectes de films cinematogràfics de llargmetratge	-----	-----	-----	100,00	100,00	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	100,00
Realització d'obres audiovisuals amb utilització de noves tecnologies	-----	-----	-----	100,00	100,00	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	100,00
Sèries d'animació sobre projecte	-----	-----	-----	100,00	100,00	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	100,00
Producció de pel·lícules i documentals per a televisió sobre projecte	-----	-----	-----	100,00	85,83	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	94,88
Coproducció internacional	-----	-----	-----	-----	100,00	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	100,00
Total	92,86	88,85	86,97	87,35	77,66	96,88	91,73	99,78	84,11	95,68	98,14	97,91	99,77	99,80	92,12

Font: Elaboració pròpia amb dades de les publicacions de l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales): *Ayudas a la cinematografía* i *Boletín informativo. Películas. Recaudaciones. Espectadores*, més les diferents convocatòries d'aquests ajuts publicades en el *BOE (Boletín Oficial del Estado)*.

Finalment la visita als territoris de les subvencions al cinema efectuades per l'ICAA es clou amb un quintet de taules. Les dues primeres ens assabenten del nombre de projectes que cada any foren sol·licitats a cadascuna de les diferents línies de foment filmic (quadre 8) i de la quantitat de respostes positives que obtingué aquest cúmul de peticions (quadre 9). De la confrontació d'ambdues taules emana el percentatge de reeixida de les sol·licituds de cada tipus (quadre 10): uns percentatges de còrpora ben variada, no solament entre modalitats, sinó també dotats d'ènèrgiques alteracions anuals dins de cada mena d'ajut. Per tal de completar la mirada sobre la qüestió, les dues darreres taules ens acosten a la disseminació dels ajuts dins del sector, ara a través del floriment de projectes amb el concurs de les llavors inversores públiques (quadre 11), adés amb la distribució dels recursos de l'ICAA entre el teixit empresarial que configura la indústria cinematogràfica espanyola (quadre 12).

QUADRE 8																
NOMBRE DE SOL·LICITUDS PRESENTADES A LES DIVERSES MODALITATS D'AJUT EN EL PERÍODE 2007-2020																
Tipus d'ajut	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Desenvolupament de guions per a pel·lícules de llargmetratge	386	453	586	769	873	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Minoració d'interessos	Exhibició i equipaments		2	2	7	-----	-----	5	5	5	-----	-----	-----	-----		
	Producció de cinema		104	76	69	59	60	39	38	49	19	-----	-----	-----	-----	
Projectes de producció de llargmetratges	276	336	483	332	370	418	431	432	424	-----	-----	-----	-----	-----		
Amortització de llargmetratges	Ajut general		134	193	190	176	186	144	60	169	214	85	105	190	-----	-----
	Ajut complementari		116	164	162	151	155	126	49	150	187	65	98	175	-----	-----
Ajuts selectius a la producció de llargmetratges sobre projecte	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	205	203	253	259	343		
Ajuts generals a la producció de llargmetratges sobre projecte	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	75	106	53	46	71		
Conservació de negatius, de suports originals i del patrimoni cinematogràfic	103	107	92	91	56	51	41	24	45	-----	-----	-----	-----	-----		
Distribució de pel·lícules comunitàries, espanyoles i iberoamericanes	131	147	136	121	111	148	123	111	167	126	142	139	149	139		
Ajuts per a la participació i la promoció de pel·lícules en festivals internacionals	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	48	68	42	45	37		
Finançament de curts	Ajut sobre projecte		256	329	460	601	377	-----	288	229	241	241	209	299	318	398
	Curtmetratge realitzat		130	142	142	212	190	143	125	83	94	110	122	98	105	122
Desenvolupament de projectes de films cinematogràfics de llargmetratge	-----	-----	-----	274	380	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Realització d'obres audiovisuals amb utilització de noves tecnologies	-----	-----	-----	83	103	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Sèries d'animació sobre projecte	-----	-----	-----	44	77	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Producció de pel·lícules i documentals per a televisió sobre projecte	-----	-----	-----	163	81	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Coproducció internacional	-----	-----	-----	-----	78	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		

Font: Elaboració pròpia amb dades de les publicacions de l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales): *Ayudas a la cinematografía*.

QUADRE 9														
NOMBRE DE SOL·LICITUDS ACCEPTADES A LES DIVERSES MODALITATS D'AJUT EN EL PERÍODE 2007-2020														
Tipus d'ajut	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Desenvolupament de guions per a pel·lícules de llargmetratge	18	34	65	19	18	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Minoració d'interessos	Exhibició i equipaments		1	1	6	-----	-----	4	5	2	-----	-----	-----	-----
	Producció de cinema		90	53	54	40	39	20	16	16	8	-----	-----	-----
Projectes de producció de llargmetratges	47	53	69	41	45	41	30	36	36	-----	-----	-----	-----	-----
Amortització de llargmetratges	Ajut general		128	177	178	158	159	121	50	155	190	74	101	177
	Ajut complementari		106	144	149	127	124	90	40	133	153	54	93	158
Ajuts selectius a la producció de llargmetratges sobre projecte	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	60	55	61	43	41
Ajuts generals a la producció de llargmetratges sobre projecte	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	30	25	37	36	35
Conservació de negatius, de suports originals i del patrimoni cinematogràfic	81	79	48	81	46	38	26	19	18	-----	-----	-----	-----	-----
Distribució de pel·lícules comunitàries, espanyoles i iberoamericanes	48	54	108	75	88	53	40	69	76	80	67	72	56	82
Ajuts per a la participació i la promoció de pel·lícules en festivals internacionals	40	38	38	60	64	43	31	36	32	19	65	36	39	21
Finançament de curts	Ajut sobre projecte		53	61	104	51	45	-----	44	50	47	63	53	45
	Curtmetratge realitzat		80	90	108	82	101	49	54	49	28	40	59	49
Desenvolupament de projectes de films cinematogràfics de llargmetratge	-----	-----	-----	78	51	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Realització d'obres audiovisuals amb utilització de noves tecnologies	-----	-----	-----	14	26	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sèries d'animació sobre projecte	-----	-----	-----	6	19	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Producció de pel·lícules i documentals per a televisió sobre projecte	-----	-----	-----	27	20	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Coproducció internacional	-----	-----	-----	-----	19	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Font: Elaboració pròpia amb dades de les publicacions de l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales): *Ayudas a la cinematografía*.

QUADRE 10																
PERCENTATGE DE PROJECTES RECEPTORS DE SUBVENCIÓ SOBRE SOL·LICITUDS PRESENTADES A LES DIVERSES MODALITATS D'AJUT EN EL PERÍODE 2007-2020																
Tipus d'ajut	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Desenvolupament de guions per a pel·lícules de llargmetratge	4,66	7,51	11,09	2,47	2,06	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Minoració d'interessos	Exhibició i equipaments		50,00	50,00	85,71	-----	-----	80,00	100,00	40,00	-----	-----	-----	-----		
	Producció de cinema		86,54	69,74	78,26	67,80	65,00	51,28	42,11	32,65	42,11	-----	-----	-----	-----	
Projectes de producció de llargmetratges	17,03	15,77	14,29	12,35	12,16	9,81	6,96	8,33	8,49	-----	-----	-----	-----	-----		
Amortització de llargmetratges	95,52	91,71	93,68	89,77	85,48	84,03	83,33	91,72	88,79	87,06	96,19	93,16	-----	-----		
Ajuts selectius a la producció de llargmetratges sobre projecte	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	29,27	27,09	24,11	16,60	11,95		
Ajuts generals a la producció de llargmetratges sobre projecte	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	40,00	23,58	69,81	78,26	49,30		
Conservació de negatius, de suports originals i del patrimoni cinematogràfic	78,64	73,83	52,17	89,01	82,14	74,51	63,41	79,17	40,00	-----	-----	-----	-----	-----		
Distribució de pel·lícules comunitàries, espanyoles i iberoamericanes	36,64	36,73	79,41	61,98	79,28	35,81	32,52	62,16	45,51	63,49	47,18	51,80	37,58	58,99		
Ajuts per a la participació i la promoció de pel·lícules en festivals internacionals	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	39,58	95,59	85,71	86,67	56,76		
Finançament de curts	Ajut sobre projecte		20,70	18,54	22,61	8,49	11,94	-----	15,28	21,83	19,50	26,14	25,36	15,05	10,06	8,79
	Curtmetratge realitzat		61,54	63,38	76,06	38,68	53,16	34,27	43,20	59,04	29,79	36,36	48,36	50,00	37,14	14,75
Desenvolupament de projectes de films cinematogràfics de llargmetratge	-----	-----	-----	28,47	13,42	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Realització d'obres audiovisuals amb utilització de noves tecnologies	-----	-----	-----	16,87	25,24	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Sèries d'animació sobre projecte	-----	-----	-----	13,64	24,68	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Producció de pel·lícules i documentals per a televisió sobre projecte	-----	-----	-----	16,56	24,69	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Coproducció internacional	-----	-----	-----	-----	24,36	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		

Font: Elaboració pròpia amb dades de les publicacions de l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales): *Ayudas a la cinematografía*.

QUADRE 11																
NOMBRE DE PROJECTES RECEPTORS DE SUBVENCIÓ A LES DIVERSES MODALITATS D'AJUT EN EL PERÍODE 2007-2020																
Tipus d'ajut	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Desenvolupament de guions per a pel·lícules de llargmetratge	15	25	50	16	15	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Minoració d'interessos	Exhibició i equipaments		1	1	6	-----	-----	3	4	2	-----	-----	-----	-----		
	Producció de cinema		73	47	45	34	31	19	13	13	8	-----	-----	-----	-----	
Projectes de producció de llargmetratges	38	43	58	35	37	32	27	29	27	-----	-----	-----	-----	-----		
Amortització de llargmetratges	86	99	98	95	96	64	33	78	95	43	41	67	-----	-----		
Ajuts selectius a la producció de llargmetratges sobre projecte	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	41	39	47	43	41		
Ajuts generals a la producció de llargmetratges sobre projecte	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	30	25	37	32	30		
Conservació de negatius, de suports originals i del patrimoni cinematogràfic	45	41	25	41	29	22	15	12	13	-----	-----	-----	-----	-----		
Distribució de pel·lícules comunitàries, espanyoles i iberoamericanes	47	54	105	73	85	52	37	68	67	80	67	71	56	82		
Ajuts per a la participació i la promoció de pel·lícules en festivals internacionals	40	38	38	60	64	43	31	36	32	15	47	27	28	13		
Finançament de curts	Ajut sobre projecte		48	53	93	46	45	-----	40	44	46	56	49	42	32	35
	Curtmetratge realitzat		71	59	91	72	90	40	49	39	24	34	46	39	39	18
Desenvolupament de projectes de films cinematogràfics de llargmetratge	-----	-----	-----	72	48	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Realització d'obres audiovisuals amb utilització de noves tecnologies	-----	-----	-----	14	24	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Sèries d'animació sobre projecte	-----	-----	-----	6	17	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Producció de pel·lícules i documentals per a televisió sobre projecte	-----	-----	-----	25	17	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Coproducció internacional	-----	-----	-----	-----	17	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		

Font: Elaboració pròpia amb dades de les publicacions de l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales): *Ayudas a la cinematografía*.

QUADRE 12																
NOMBRE D'EMPRESSES BENEFICIÀRIES DE SUBVENCIÓ A LES DIVERSES MODALITATS D'AJUT EN EL PERÍODE 2007-2020																
Tipus d'ajut	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Desenvolupament de guions per a pel·lícules de llargmetratge	18	34	65	19	18	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Minoració d'interessos	Exhibició i equipaments		1	1	5	-----	-----	3	4	2	-----	-----	-----	-----		
	Producció de cinema		66	38	48	37	34	17	11	13	8	-----	-----	-----	-----	
Projectes de producció de llargmetratges	45	51	65	41	45	39	30	36	36	-----	-----	-----	-----	-----		
Amortització de llargmetratges	92	119	111	107	112	95	45	105	61	60	83	133	-----	-----		
Ajuts selectius a la producció de llargmetratges sobre projecte	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	55	52	58	65	59		
Ajuts generals a la producció de llargmetratges sobre projecte	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	56	49	82	74	64		
Conservació de negatius, de suports originals i del patrimoni cinematogràfic	51	52	41	56	34	27	16	15	11	-----	-----	-----	-----	-----		
Distribució de pel·lícules comunitàries, espanyoles i iberoamericanes	20	21	35	26	18	15	14	17	19	26	17	18	16	22		
Ajuts per a la participació i la promoció de pel·lícules en festivals internacionals	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND		
Finançament de curts	Ajut sobre projecte		50	57	96	46	42	-----	42	50	47	57	47	41	35	42
	Curtmetratge realitzat		68	59	91	69	91	47	49	43	26	34	46	46	43	19
Desenvolupament de projectes de films cinematogràfics de llargmetratge	-----	-----	-----	74	50	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Realització d'obres audiovisuals amb utilització de noves tecnologies	-----	-----	-----	14	26	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Sèries d'animació sobre projecte	-----	-----	-----	6	19	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Producció de pel·lícules i documentals per a televisió sobre projecte	-----	-----	-----	27	20	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Coproducció internacional	-----	-----	-----	-----	17	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Total	326	319	425	438	421	238	199	265	249	248	282	334	213	201		

Font: Elaboració pròpia amb dades de les publicacions de l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales): *Ayudas a la cinematografía*.

Notes

[1] El concepte de subvenció es troba recollit en el segon article de la *Ley 38/2003, de 17 de noviembre, General de Subvenciones*, publicada en el *BOE (Boletín Oficial del Estado)* del dia següent. El document es pot obtenir a l'adreça <https://www.boe.es/boe/dias/2003/11/18/pdfs/A40505-40532.pdf>. El seu text consolidat, actualitzat a 31 de desembre de 2020, es localitza a <https://www.boe.es/buscar/pdf/2003/BOE-A-2003-20977-consolidado.pdf>. La disposició legislativa fou desplegada mitjançant el *Real Decreto 887/2006, de 21 de julio, por el que se aprueba el Reglamento de la Ley 38/2003, de 17 de noviembre, General de Subvenciones*, publicat en el *BOE* del dia 25 d'aquell mes, El seu redactat és a l'abast a <https://www.boe.es/boe/dias/2006/07/25/pdfs/A27744-27775.pdf>.

[2] La *Ley 55/2007, de 28 de diciembre, del cine*, publicada en el *BOE* del jorn posterior, és susceptible de descàrrega a <https://www.boe.es/boe/dias/2007/12/29/pdfs/A53686-53701.pdf>. El seu text consolidat, amb actualització datada el dia 15 de maig de 2015, figura a <https://www.boe.es/buscar/pdf/2007/BOE-A-2007-22439-consolidado.pdf>.

[3] Susana de la Sierra Morón dedicà les pàgines inicials del seu informe *Las ayudas a la producción. Una perspectiva europea* a fer ressortir el parer de la Unió Europea tocant a la qüestió. En el curs de la seva exposició la jurista santanderina, que dirigí l'ICAA (Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales) entre gener de 2012 i juliol de 2014, es recolzà sobretot en la *Communication from the Commission on State aid for films and other audiovisual works*. El document, publicat en el Diari Oficial de la Unió Europea del 15 de novembre de 2013, es localitza a l'adreça [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013XC1115\(01\)&from=ES](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013XC1115(01)&from=ES). En el seu treball l'autora destaca la consideració de les pel·lícules com a béns culturals que contribueixen a configurar les identitats europees i a reflectir la diversitat cultural, a la vegada que són béns econòmics que ofereixen importants oportunitats de creació de riquesa i de generació d'ocupació. D'acord amb aquesta doble incidència la Comissió Europea concloué que era necessari disposar d'un sistema d'ajuts públics per tal de fomentar la producció audiovisual europea. El text de Susana de la Sierra figura a les pàgines 257 a 291 de l'obra col·lectiva *Industria del cine y el audiovisual en España. Estado de la cuestión (2015-2018)*, amb edició a cura de Carlos Fernández Heredero i de *Caimán Cuadernos de Cine* (Festival de Cine de Málaga e Iniciativas Audiovisuales, SA, Màlaga, 2019, 570 pàgines). La publicació es pot descarregar a https://festivaldemalaga.com/Content/source/img/superdestacados/20200401110850_159_super_destacado_descarga.pdf.

[4] L'article de la professora de la Universitat Jaume I de Castelló formà part, a les pàgines 277 a 283, de l'obra col·lectiva *El productor y la producción en la industria cinematográfica*, que comptà amb Javier Marzal Felici i amb Francisco Javier Gómez Tarín com a editors del volum (Editorial Complutense, SA, Universidad Complutense de Madrid, Madrid, 2009, 586 pàgines). El llibre, amb les diferents ponències que l'integren, s'aconsegueix en la seva versió digital a http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/34178/El_productor_y_la_produccion_en_la_industria_cinematografica.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

[5] Per setena vegada ha estat publicat aquest document exigint pel segon apartat de l'onzè article de la *Llei 15/2007, de 3 de juliol, de Defensa de la Competència*. L'*Informe de la CNMC sobre las ayudas públicas en España – 2020* s'ofereix al públic a l'adreça https://www.cnmc.es/sites/default/files/3335897_2.pdf.

[6] A la pàgina 26 de la publicació *Evaluación de estrategia y procedimiento de las subvenciones* (AIReF, Madrid, 2019, 114 pàgines). A https://www.airf.es/wp-content/uploads/2019/06/documentos-sr-protegidos/01_Proyecto_01.pdf es fa la descàrrega de l'informe.

[7] Coll Morales, Francisco i López, José Francisco: *Subvenciones: el gasto invisible* (Fundación Civismo, Madrid, setembre de 2020, 14 pàgines). La dada sobre dimensió de la despesa en subvencions a Espanya figura a la pàgina 7. Des de l'adreça <https://civismo.org/wp-content/uploads/2020/05/SUBVENCIONES-GASTO-INVISIBLE-1.pdf> s'accedeix a aquesta publicació.

[8] Sèrie anual localitzada a <http://www.estadolimitado.com/wp-content/uploads/2014/12/Evoluci%C3%B3n-Anual-Gasto-Subvenciones-2017.jpg>.

[9] European Audiovisual Observatory (EAO): *Yearbook 2020/2021. Key trends. Television, cinema, video and on-demand audiovisual services – The pan-European picture* (EAO, Estrasburg, 2021, 61 pàgines). Aquest anuari es captura a <https://rm.coe.int/yearbook-key-trends-2020-2021-en/1680a26056>.

[10] La taula rodona *El productor ante las políticas de fomento del audiovisual en España y Europa* fou moderada per José Corberá Martínez i tingué com a ponents a Ignacio Varela Ramos, a José Vicente García Santamaría i a Ferran Tomàs Olalla. Les seves intervencions es recullen a les pàgines 543 a 569 de l'obra col·lectiva *El productor y la producción en la industria cinematográfica*, que ja ha estat objecte de ressenya a la nota [4]. Aquest fragment es troba

a <http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/34163/Varela%2c%20Ignacio%2c%20Et%20al..pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

[11] José i Solsona, Carles: *Una dècada de producció cinematogràfica a Catalunya (2002-2011)*, OPA (Observatori de la Producció Audiovisual), UNICA (Unitat d'Investigació en Comunicació Audiovisual), Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, novembre de 2013, 197 pàgines. L'article és a l'abast a l'adreça <https://repositori.upf.edu/handle/10230/22027>, A https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/22027/prod_cine_cat_solsona.pdf?sequence=1&isAllowed=y es pot efectuar la descàrrega d'aquest document.

[12]] José i Solsona, Carles: *Finançament de la producció cinematogràfica a Catalunya (2002-2013)*, OPA (Observatori de la Producció Audiovisual), UNICA (Unitat d'Investigació en Comunicació Audiovisual), Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, setembre de 2018, 74 pàgines. L'estudi resulta accessible a <https://repositori.upf.edu/handle/10230/35448>.

[13] Aquestes dades acaben d'arrodonir-se amb l'addició de les aportacions de les diferents comunitats autònomes que fomenten la producció de llargmetratges cinematogràfics a les quanties inoculades per l'Administració de l'Estat. El conjunt de subvencions públiques solucionà el 17,96% de la inversió cinematogràfica a Catalunya en el període que aquell estudi examinà, proporció que en el cas espanyol romangué en el 13,96%. En dur a terme la detracció de les sumes aportades pels coproductors estrangers, els percentatges s'eleven, respectivament, fins al 25,47% i al 20,06%. Finalment, en constrènyer aquestes darreres operacions a l'estricta àmbit dels films destinataris d'ajuts, ambdós nivells tornen a ascendir de manera que la quota catalana arriba al 31,62%, mentre que la proporció a Espanya es detura en el 27,10%.

[14] A la pàgina 13 de *Finançament de la producció cinematogràfica a Catalunya (2002-2013)*. Veure'n referència a la nota [12].

[15] Val a recomanar la secció *¿Un cine subsidiado?*, que, a les pàgines 81 a 113, forma part de l'extens i minucios article de José Enrique Monterde Lozoya *La producción cinematográfica. Elementos para la reflexión*. El treball està inserit a l'obra col·lectiva *Industria del cine y el audiovisual en España. Estado de la cuestión (2015-2018)*, de la qual s'ha recollit la referència a la nota [3].

[16] Així ho feia constar en declaracions a Rober Álvarez, destinades a l'article *¿Qué ayudas recibe el cine español y por qué está subvencionado?*, publicat en el web *Newtall* el dia 2 de febrer de 2020. La lectura del document pot realitzar-se a l'adreça <https://www.newtall.es/que-ayudas-recibe-el-cine-espanol-por-que-esta-subvencionado/20200202/>

[17] A <https://produccionaudiovisual.com/produccion-cine/cosas-no-sabias-subvenciones-cine-espanol/> apareix aquest text publicat el dia 4 d'octubre de 2019 en el web *Produccionaudiovisual*.

[18] José María Álvarez Monzoncillo i Javier López Villanueva subratllaren que les subvencions "premiem el éxito, fomentan la entrada de nuevos creadores y protegen el mercado de las multinacionales". Així consta a la pàgina 37 de l'informe *La situación de la industria cinematográfica española: políticas públicas ante los mercados digitales* ("Documento de Trabajo", nº 92, Laboratorio de Alternativas, Fundación Alternativas, Madrid, 2006, 49 pàgines). A http://www.fundacionalternativas.org/public/storage/laboratorio_documentos_archivos/xmlimport-Oxe9RL.pdf es troba aquest treball dels dos professors de la Universidad Rey Juan Carlos.

[19] L'ICAA fou creat per l'article 90 de la *Ley 50/1984, de 30 de diciembre, de Presupuestos Generales del Estado para 1985* (<https://www.boe.es/boe/dias/1984/12/31/pdfs/A37557-37586.pdf>). El *Real Decreto 565/1985, de 24 de abril, por el que se establece la estructura orgánica básica del Ministerio de Cultura y de sus Organismos autónomos* el configurà i n'establí les normes reguladores en el seu Títol IV (articles 17 a 24). Gairebé una dotzena d'anys després, el *Real Decreto 7/1997, de 10 de enero, de estructura orgánica y funciones del Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales* dictà la nova regulació. A <https://www.boe.es/buscar/pdf/1997/BOE-A-1997-1450-consolidado.pdf> es localitza el text consolidat de la disposició, actualitzat a data 29 de maig de 2004.

[20] Val a esmentar, per ordre cronològic de publicació, les obres següents: Vallés Copeiro del Villar, Andrés: *Historia de la política de fomento del cine español* ("Colección Textos", nº 7, Ediciones de la Filmoteca, Filmoteca de la Generalitat Valenciana, València, 1992, 257 pàgines); Equip d'Investigació de Fundesco (dirigit per José María Álvarez Monzoncillo): *La industria cinematográfica en España (1980-1991)* (ICAA, Madrid, 1993, 377 pàgines); Pérez Bastías, Luis i Alonso Barahona, Fernando: *La verdad sobre el proteccionismo estatal*, dins del seu llibre *Las mentiras sobre el cine español* (Royal Books, Barcelona, 1995 205 pàgines); Cuevas Puente, Antonio: *Economía cinematográfica. La producción y el comercio de películas* (Compañía Audiovisual Imaginógrafo i EGEDA [Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales], Madrid, 1999, 471 pàgines; segona edició del llibre de 1976 amb revisió i actualització a càrrec de Ramiro Gómez Bermúdez de Castro); Padrós Reig, Carlos i Muñoz Fernández, Marc: *Efectos económicos de la normativa de protección y fomento de la cinematografía en España*, article recollit a les pàgines 43 a 79 de l'obra col·lectiva *Estudios sobre derecho y economía del cine*, coordinada per Carlos Padrós Reig i Jordi López Sintés ("Colección Atelier Administrativo"; Atelier Libros Jurídicos, Centre d'Estudis i Recerca d'Humanitats, Barcelona, 2008, 212 pàgines); i Otero Timón, José María: *¿Por qué se ayuda al cine?. Protección, arte y humor* (EGEDA, Madrid, 2009, 247 pàgines).

[21] A la pàgina 76 d'aquest article que ja ha estat referenciat a la nota precedent.

[22] Publicada en el BOE de 10 de juliol de 2001, a <https://www.boe.es/boe/dias/2001/07/10/pdfs/A24904-24909.pdf> se n'ofereix el text, que fou derogat per la llei de 2007.

[23] A <https://www.boe.es/boe/dias/2002/06/28/pdfs/A23616-23625.pdf> es localitza aquest Reial Decret que aparegué en el BOE de 28 de juny de 2002.

[24] L'aparició en el butlletí s'esdevingué el 12 de gener de 2009. Aquest text, derogat en el desembre de 2015, s'ha d'anar a cercar a l'adreça <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2009-503>. El seu redactat fou sotmès a modificació pel *Real Decreto 490/2010, de 23 de abril* (<https://www.boe.es/boe/dias/2010/05/11/pdfs/BOE-A-2010-7531.pdf>).

[25] Mitjançant l'*Orden CUL/2834/2009, de 19 de octubre, por la que se dictan normas de aplicación del Real Decreto 2062/2008, de 12 de diciembre, por el que se desarrolla la Ley 55/2007, de 28 de diciembre, del Cine, en las materias de reconocimiento del coste de una película e inversión del productor, establecimiento de las bases reguladoras de las ayudas estatales y estructura del Registro Administrativo de Empresas Cinematográficas y Audiovisuales*, publicada en el BOE, del dia 24 d'octubre de 2009. L'any següent fou modificada per l'*Orden CUL/1767/2010, de 30 de junio* i per l'*Orden CUL/1772/2011, de 21 de junio*. A <https://www.boe.es/buscar/pdf/2009/BOE-A-2009-16839-consolidado.pdf> hi ha el text consolidat de l'ordre original, actualitzat a 19 de juliol de 2018 amb les alteracions que ha experimentat.

[26] Gràcies al seu cercador, que és disponible a <https://www.boe.es/buscar/boe.php>.

[27] El web de la BDNS és a l'adreça <https://www.pap.hacienda.gob.es/bdnstrans/es/index>. Quant a les cerques referents a convocatòries, s'han de realitzar a <https://www.pap.hacienda.gob.es/bdnstrans/GE/es/convocatorias>. Convé efectuar-ho tot triant primer "Ministerio de Cultura y Deporte" a la pestanya "Administración del Estado" i, quan tot seguit s'obri la pestanya "Órganos", cal seleccionar-hi "Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales".

[28] A <http://www.culturaydeporte.gob.es/cultura/areas/cine/mc/mac/2020.html> han de cercar-se els fitxers que contenen les diferents memòries anuals de la cinematografia.

[29] La fitxa pressupostària completa d'aquest concepte està integrada pels elements que tot seguit es procedeix a detallar. Secció: 24 Ministerio de Cultura; Organisme: 101 Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales; Programa: 335 C Cinematografía; Capítol: 4 Transferències corrents; Article: 47 A empreses privades; Concepte: 470 Fons de Protecció a la Cinematografia. En acordança amb aquests codis, els Pressupostos Generals de l'Estat creen una partida específica dins de l'aplicació pressupostària 24.101.335C.470. L'any 2012 —atès el canvi experimentat en el Ministerio de Cultura, que eixamplà el seu àmbit en esdevenir el Ministerio de Educación, Cultura y Deporte— variaren els codis de secció (18) i d'organisme (103). Aquest darrer encara es manté a hores d'ara, però el codi de secció, per causa de la seva transformació en Ministerio de Cultura y Deporte en el 2019, torna a ser el 24. Per tant, 24.103.335C.470 és la referència actual d'aquesta específica partida.

[30] José i Solsona, Carles: *El fons sense fons: ressuscitarà el "fondillo"?*, OPA (Observatori de la Producció Audiovisual), UNICA (Unitat d'Investigació en Comunicació Audiovisual), Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, juliol de 2020, 14 pàgines. L'article és a l'abast a l'adreça <https://repositori.upf.edu/handle/10230/45176>. D'altra banda, a https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/45176/JoseSolsona_fondillo_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y es realitza la descàrrega d'aquest document.

[31] A <https://www.boe.es/boe/dias/2015/05/15/pdfs/BOE-A-2015-5368.pdf> s'ubica aquest Reial Decret-Llei que publicà el BOE de 15 de maig de 2015.

[32] El seu text consolidat, que es troba a <https://www.boe.es/buscar/pdf/2015/BOE-A-2015-13207-consolidado.pdf>, correspon a l'actualització feta a 10 de desembre de 2020.

[33] Veure nota [3].

[34] El text consolidat, que s'ubica a <https://www.boe.es/buscar/pdf/2018/BOE-A-2018-10176-consolidado.pdf>, duu com a data d'actualització el dia 27 de maig de 2021.

[35] Disposició localitzable a <https://www.boe.es/boe/dias/2021/05/27/pdfs/BOE-A-2021-8863.pdf> (BOE del dia 27 de maig de 2021).

[36] Al seu torn modificada aquest any per l'Orden CUD/464/2021, de 10 de mayo. El text consolidat, amb actualització corresponent al dia 13 de maig de 2021, és a <https://www.boe.es/buscar/pdf/2020/BOE-A-2020-6921-consolidado.pdf>.

[37] En el quart article del seu redactat la *Ley 17/1994, de 8 de junio, de protección y fomento de la cinematografía* inclogué les subvencions a la producció entre les mesures de foment de les empreses i de les activitats audiovisuals (<https://www.boe.es/boe/dias/1994/06/10/pdfs/A18280-18283.pdf>), Cinc anys abans el *Real Decreto 1282/1989, de 28 de agosto, de Ayudas a la Cinematografía* (<https://www.boe.es/boe/dias/1989/10/28/pdfs/A34028-34031.pdf>), conegut com a decret Semprún en reconeixement al ministre de Cultura Jorge Semprún Maura, havia implantat el sistema d'ajuts lligat al taquillaatge. El setè article d'aquella norma jurídica disposà que els productors de llargmetratges percebrien una xifra equivalent al 15% dels ingressos bruts de taquilla apilonats en els dos primers anys d'exhibició a Espanya. Si no havien rebut ajut sobre projecte, a l'ajut general s'incorporava una subvenció complementària del 25% d'aquells ingressos bruts. De la *Ley 17/1994* es derivà el *Real Decreto 1039/1997, de 27 de junio, por el que se refunde y armoniza la normativa de promoción y estímulos a la cinematografía y se dictan normas para la aplicación de lo previsto en la disposición adicional segunda de la Ley 17/1994, de 8 de junio* (<https://www.boe.es/boe/dias/1997/08/14/pdfs/A24910-24916.pdf>). El seu desè article establí l'ajut general en el 15% de la recaptació bruta obtinguda en el primer bienni de projecció a les sales exhibidores espanyoles; si no havien rebut ajut sobre projecte, les productores podien optar per una de les modalitats d'ajut complementari: el 25% dels ingressos bruts de taquilla a Espanya en els dos primers anys de circuit pels seus cinemes o bé el 33% de la inversió del productor si la recaptació bruta superava els 50 milions de pessetes. També aleshores es contemplaren exigències d'ingrés més baixes per a determinades menes de films i una xifra màxima acceptable de la suma dels ajuts general i complementari.

[38] Mitjançant l'*Orden CUL/3799/2005, de 29 de noviembre, por la que se modifican los límites cuantitativos y porcentuales de determinadas ayudas a la cinematografía previstas en el Real Decreto 526/2002, de 14 de junio*, publicat en el BOE del posterior 7 de desembre (<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2005-20120>). L'ajut general fou elevat des de 901.518 fins a un milió d'euros, el complementari passà de 661.113 euros a 700.000 i l'aplec de les dues menes de subvenció es limità a un milió d'euros.

[39] L'*Orden ECD/2240/2003, 22 de julio, por la que se dictan normas de aplicación del Real Decreto 526/2002, de 14 de junio, por el que se regulan medidas de fomento y promoción de la cinematografía y la realización de películas en coproducción* es publicà en el BOE del subsegüent dia 26. A <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2003-15798> resideix aquesta disposició.

[40] L'adreça <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2006-22681> subministra el fitxer que conté l'*Orden CUL/3928/2006, de 14 de diciembre, por la que se dictan normas de aplicación del Real Decreto 526/2002, de 14 de junio, por el que se regulan las medidas de fomento y promoción de la cinematografía y la realización de películas en coproducción, y se establecen las bases reguladoras de dichas medidas*.

[41] Mentre se n'elaborava el text, un grup de professionals del sector creà el col·lectiu "Cineastas contra la Orden", en el qual figuraven els cineastes Fernando Trueba, Felipe Vega, Miguel Albaladejo i Javier Rebollo. La seva preocupació es concentrava principalment en la situació dels llargmetratges de baix pressupost, que consideraven desprotegits per l'esborrany de la normativa. La plataforma presentà a Brussel·les al·legacions contra la disposició. Com a conseqüència la Comissió Europea resolgué l'expedient pel procediment ordinari i no pas per la via d'urgència que demandava el Govern espanyol. Això retardà l'entrada en funcionament de l'ordre fins a les acaballes de gener del 2010 quan la Comissió dictaminà que el seu text s'ajustava a les regles europees que permeten ajuts públics per tal de garantir i de preservar la diversitat cultural.

[42] L'any 2009, en la meua qualitat de gerent d'una de les tres patronals catalanes de productors, vaig assistir a una de les reunions de consulta sectorial de l'esborrany del projecte d'ordre ministerial. Puc testimoniar que els presidents del tercet d'entitats —PAC (Productors Audiovisuals de Catalunya), BA (Barcelona Audiovisual) i APIC (Associació de Productors Independents de Catalunya)— plantejaren de forma unànime el canvi de model a l'hora d'establir la quantia de l'ajut i proposaren la implantació d'un sistema de proporcionalitat, des del primer euro de recaptació, entre l'ajut i els ingressos a taquilla, a l'estil del mecanisme emprat a les subvencions catalanes. Ignasi Guardans Cambó, aleshores director general de l'ICAA, desestimà la proposta i s'entestà en la perdurabilitat del vell procediment.

[43] Pel desembre de 1999 l'ICO subscrigué un Conveni de Col·laboració amb l'ICAA i obrí una línia de crèdit per al finançament de la producció de llargmetratges i la millora i adquisició de maquinària i d'equipaments cinematogràfics. La línia de préstecs "ICO-ICAA Producción Cinematográfica" aparegué amb dades d'activitat fins a l'informe anual de 2015. A l'actualitat l'entitat té activa la línia "ICO CRTVE Cine Producción" que finança obres audiovisuals de nova producció que hagin cedit els drets de comunicació pública a la CRTVE (Corporación de Radio y Televisión Española, SA).

[44] L'activitat d'Audiovisual Aval començà durant desembre de 2005, tenint l'ICAA i EGEDA com a socis fundadors. Gairebé una dècada més tard Audiovisual Aval absorbí Fianzas y Servicios Financieros, SGR. La nova entitat, que inscrigué l'escriptura de fusió en el registre mercantil de Madrid el dia 6 de maig de 2015, s'anomena Audiovisual Fianzas SGR (Crea SGR). La societat estengué el seu àmbit d'acció a totes les indústries culturals.

[45] Tocant al canvi de rumb de la normativa, a *El libro gris del cine en España. Propuesta de un cambio normativo desde un análisis estratégico* (Grau en administració i direcció d'empreses, Euskal Herriko Unibersitatea, campus Bizkaia, setembre de 2020, 54 pàgines), Alejandro García García opinava que "la razón de tal medida no fue económica, o al menos no principalmente, sino la picaresca detectada en algunas productoras, distribuidoras y exhibidores". A https://addi.ehu.es/bitstream/handle/10810/48735/TFG_Garcia_Librogris.pdf?sequence=4&isAllowed=y es pot capturar el treball. L'assumpte fou també matèria tractada per Mario Dolado Barajas a les pàgines 50 a 59 del seu treball de grau en dret *El derecho audiovisual en España. Pasado presente y futuro* (Facultat de Ciències Socials i Jurídiques d'Elx, UMH [Universitas Miguel Hernández], Elx, 2016, 101 pàgines). L'obtenció d'aquesta recerca resulta factible a l'adreça <http://dspace.umh.es/bitstream/11000/4238/1/TFG%20DOLADO%20BARAJAS%20MARIO.pdf>. Quant a la qüestió, cal indicar que en el 2012 els serveis d'inspecció de l'ICAA detectaren irregularitats en expedients dels ajuts a l'amortització. Mesos després de la publicació de l'ordre que transformà els mecanismes de concessió d'aquestes subvencions, dos periodistes del diari *El País* explicaren l'afer. Aquests són els articles més rellevants que escrigueren sobre l'assumpte:

Gregorio Belinchón Yagüe:

Los dineros públicos del cine, en el aire (amb Rocío García Beato; 25 de setembre de 2012)

https://elpais.com/cultura/2012/09/25/actualidad/1348603066_969706.html

Historia de una subvención (24 de novembre de 2015)

https://elpais.com/cultura/2015/11/23/actualidad/1448293938_944030.html?rel=mas

Fraude del taquillazo: preguntas y respuestas (26 de novembre de 2015)

https://elpais.com/cultura/2015/11/26/actualidad/1448570214_049185.html

José Antonio Hernández:

Investigación judicial por fraude millonario en las ayudas a películas (24 de novembre de 2015)

https://elpais.com/cultura/2015/11/22/actualidad/1448224179_860189.html?rel=mas

El fraude del 'taquillazo' simulaba pases y se inventaba espectadores (24 de novembre de 2015)

https://elpais.com/cultura/2015/11/23/actualidad/1448306155_526200.html?rel=mas

Así descubrieron los inspectores de Cultura el fraude del taquillazo (1 de desembre de 2015)

https://elpais.com/cultura/2015/11/30/actualidad/1448914417_809443.html?rel=mas

El fraude del taquillazo revela pago de comisiones de productoras a los cines (20 de desembre de 2015)

https://elpais.com/cultura/2015/12/19/actualidad/1450550777_592103.html

[46] L'exposició de motius del Reial Decret-llei resumia amb aquests mots esls aspectes que hem anat comentant en aquest treball: "La nueva línea de ayudas a la producción de largometrajes permitirá la financiación progresiva de las producciones cinematográficas durante su desarrollo, eliminando las debilidades del sistema de amortización vigente hasta ahora que, al estar configurado a través de ayudas posteriores al estreno de la películas y depender del número de espectadores y la recaudación obtenida, ha generado importantes incertidumbres en las posibilidades de financiación de la producción de largometrajes y una dependencia crítica de los productores respecto de los créditos anuales aprobados para las ayudas a la amortización en los Presupuestos Generales del Estado, que en la práctica han funcionado más como una garantía para la financiación de los costes de los largometrajes que como instrumentos de fomento".

[47] En aquest aspecte és força interessant l'aportació efectuada per Olga Heredero Díaz i per Francisco Reyes Sánchez en el seu article *Presente y futuro de las ayudas a la industria cinematográfica española* ("Fotocinema. Revista Científica de Cine y Fotografía", nº 14, UCM (Universidad Complutense de Madrid), Madrid, 2017, pàgines 341 a 363). Mitjançant el càlcul del corresponent coeficient de Pearson, hi analitzen la correlació existent entre el volum d'ajuts anuals a la cinematografia espanyola i altres tres variables: pel·lícules espanyoles produïdes anualment, films d'Espanya estrenats cada exercici i espectadors totals de cinema espanyol de cada any. El text d'aquest article pot ser capturat a l'adreça <https://revistas.uma.es/index.php/fotocinema/article/view/3604/336>.

[48] El consell de ministres celebrat el dia 25 de maig de 2021 autoritzà l'ICAA a convocar les ajudes generals a la producció de llargmetratges sobre projecte corresponents a aquest any per valor de 40 milions de euros. En el BOE del dia 11 de juny fou publicat l'*Extracto de la Resolución de 7 de junio de 2021, de la Dirección General del Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales, por la que se convocan para el año 2021 ayudas generales para la producción de largometrajes sobre proyecto* (<https://www.boe.es/boe/dias/2021/06/11/pdfs/BOE-B-2021-28971.pdf>). El text íntegre de la disposició és a l'adreça <https://www.pap.hacienda.gob.es/bdnstrans/GE/es/convocatoria/568493>, dins de la Base de Datos Nacional de Subvenciones.

[49] Els ajuts sobre projecte arrelaven en les ajudes anticipades que instauraren els articles 5 a 7 del *Real Decreto 3304/1983, de 28 de diciembre, sobre protección a la cinematografía española*, forjat durant el mandat de la directora de cinema Pilar Miró

Romero com a Directora General de Cinematografia. La consulta d'aquest text legal s'efectua a l'adreça <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1984-688>.

[50] A la pàgina 37 de l'article referenciat a la nota [18].

[51] Publicat a la revista "Razón y palabra", nº 61, Monterrey, novembre de 2012 - gener de 2013, 32 pàgines. L'article és a l'abast a http://www.razonypalabra.org.mx/N/N81/V81/30_Perez_V81.pdf.

[52] Academia de las Artes y las Ciencias Cinematográficas de España, Madrid, 2012, 14 pàgines. L'informe s'incloué (<https://www.academiadecine.com/wp-content/uploads/2012/05/Aca189web.pdf>) el maig de 2012 en el nº 189 de la revista "Academia".

[53] A la pàgina 43 del treball consignat a la nota [45].

[54] A <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6767/1387224.pdf> es localitza la *Llei 15/2014, del 4 de desembre, de l'impost sobre la provisió de continguts per part de prestadors de serveis de comunicacions electròniques i de foment del sector audiovisual i la difusió cultural digital*. Fou publicada en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, del dia 10 de desembre de 2014. El Tribunal Constitucional declarà la nul·litat del seu capítol I (articles 1 a 13) relatiu a la naturalesa i a les característiques de l'impost d'acord amb la seva *Sentència 94/2017, de 6 de julio de 2017*. En el BOE del dia 11 d'agost d'aquell any (<https://www.boe.es/boe/dias/2017/08/11/pdfs/BOE-A-2017-9653.pdf>) se'n localitza el text.